
**ANALIZA ZASADNOŚCI
ROZSZERZENIA GRANIC
MIASTA TCZEWA**

**W KONTEKŚCIE
ZMIAN
DEMOGRAFICZNYCH
W LATACH 2000-2025**

SŁUPSK, STYCZEŃ 2026

AUTORZY

dr hab. Iwona Jażewicz, prof. UP - Instytut Geografii Uniwersytetu Pomorskiego w Słupsku

dr Wioletta Szymańska, prof. UP - Instytut Geografii Uniwersytetu Pomorskiego w Słupsku

SPIS TREŚCI

1	Charakterystyka demograficzna miasta Tczewa i gminy Tczew	5
1.1	Charakterystyka obszaru.....	5
2	Dynamika zmian liczby ludności miasta Tczewa i gminy Tczew	6
2.1	Zmiany liczby ludności.....	6
2.2	Prognoza demograficzna.....	11
3	Struktury demograficzne ludności miasta Tczewa i gminy Tczew.....	13
3.1	Struktura ludności według płci i wieku.....	13
3.2	Ludność według wieku zdolności do pracy.....	20
3.3	Struktura wykształcenia ludności miasta Tczewa i gminy Tczew	24
4	Wybrane elementy ruchu naturalnego ludności w mieście Tczewie i gminie Tczew	26
4.1	Zmiany w liczbie urodzeń	26
4.2	Zmiany w liczbie zgonów.....	29
4.3	Przyrost naturalny.....	30
5	Ruch wędrowkowy ludności miasta Tczewa i gminy Tczew.....	31
5.1	Struktura napływu i odpływu ludności.....	31
5.2	Saldo migracji wraz z prognozą	36
6	Zmiany demograficzne w konsekwencji zmiany granic administracyjnych miasta Tczewa	38
7	Wnioski i rekomendacje w zakresie zmian demograficznych miasta Tczewa.....	40
7.1	Wnioski.....	40
7.2	Rekomendacje	50
8	Spis tabel	52
9	Spis rycin.....	53
10	Bibliografia	54

WSTĘP

Zachodzące współcześnie zmiany demograficzne w polskich miastach tj. depopulacja, suburbanizacja czy starzenie się demograficzne społeczeństwa wymaga od władz samorządowych nowego spojrzenia na dostosowanie granic administracyjnych miast do nowej rzeczywistości. Rozpoznanie więc uwarunkowań i konsekwencji dokonujących się zmian demograficznych i na ich podstawie udzielenie odpowiedzi czy rozszerzenie granic administracyjnych może być odpowiedzią na depopulację i przeciwdziałanie skutkom depopulacji pozostaje niezwykle istotnym wyzwaniem dla polityki miejskiej.

Dokument pt. „Analiza zasadności rozszerzenia granic miasta Tczewa w kontekście zmian demograficznych w latach 2000-2025” został przygotowany na zlecenie Urzędu Miasta w Tczewie. Dotyczy pogłębionej analizy zjawisk i procesów demograficznych dokonujących się na terenie miasta Tczewa oraz odniesienie ich znaczenia do sytuacji demograficznej gminy Tczew, ze szczególnym uwzględnieniem miejscowości sąsiadujących z miastem.

Dokument składa się z siedmiu części. Pierwsza zawiera ogólną charakterystykę demograficzną obszaru analizy. Przedmiotem części drugiej są rozważania na temat dynamiki zmian ludnościowych oraz prognoza ludności zaprojektowana do roku 2060. W następnej kolejności omówieniu podlegały (w części III) wybrane struktury demograficzne ludności miasta Tczewa i gminy Tczew położonej w bezpośrednim sąsiedztwie miasta, w tym m.in. struktura wieku i płci oraz struktury ludności według ekonomicznych grup wieku. Część czwarta odnosi się do analizy składowych ruchu naturalnego, w tym głównie urodzeń, zgonów oraz przyrostu naturalnego. W kolejnej części analizie poddano drugą składową wpływającą na stan zaludnienia tj. ruch wędrowny ludności. Dokument kończą wnioski i rekomendacje wynikające z przeprowadzonych analiz.

Dokument został opracowany na podstawie oficjalnych zasobów informacyjnych udostępnianych na portalach statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego. Wykorzystano między innymi dane pochodzące z Banku Danych Lokalnych, Bazy Demografia, Narodowych Spisów Powszechnych z 2002 r., 2011 r. oraz 2021 r.

1 CHARAKTERYSTYKA DEMOGRAFICZNA MIASTA TCZEWA I GMINY TCZEW

1.1 CHARAKTERYSTYKA OBSZARU

Miasto Tczew – jest miastem położonym w południowo-wschodniej części województwa pomorskiego. Jego wschodnia granica stanowi granicę powiatu tczewskiego, którego jest częścią oraz powiatu malborskiego na linii rzeki Wisły. Otaczają go obszary gminy wiejskiej Tczew od północy, zachodu i południa. Tczew jest miastem powiatowym położonym w malowniczej dolinie rzeki Wisły. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na dzień 31 grudnia 2024 r. liczyło 56,4 tys. mieszkańców, w tym 26,9 tys. mężczyzn i 29,5 tys. kobiet. Jest to miasto średniej wielkości biorąc pod uwagę wielkość zaludnienia, w skali województwa plasuje się na 4 miejscu. Miasto Tczew zajmuje 22,3 km² powierzchni, a gęstość zaludnienia jest równa 2524 os./km². Miasto leży w odległości około 34 km od Gdańska, 52,4 km od centrum Gdyni oraz 45,5 km od lotniska Gdańsk Rębiechowo, około 50,1 km od bazy promowej w Gdańsku.

Miasto jest strategicznie położone w województwie pomorskim i posiada dogodne połączenia komunikacyjne kolejowe i drogowe z Trójmiastem, Malborkiem, Elblągiem, a dzięki temu z resztą Polski. Przez miasto biegnie linia kolejowa nr 9, będąca główną linią łączącą Gdańsk z Warszawą i dalej na południe Polski. Oprócz niej funkcjonuje towarowa linia kolejowa nr 260, która stanowi część dawnej Magistrali Węglowej i łączy Zajączkowo Tczewskie z Pruszczem Gdańskim, obsługując głównie transport towarowy i połączenie z Portem Gdańsk. Biorąc pod uwagę połączenia drogowe, Tczew leży tuż przy autostradzie A1 (Węzeł Tczew), co zapewnia szybki i dogodny przejazd w kierunku północ-południe. Dodatkowo przez miasto równolegle do autostrady A1 przebiega droga krajowa nr 91 (Gdańsk-Toruń), a także droga krajowa nr 22 (Kostrzyn-Berlin) w kierunku Malborka i Elbląga oraz droga wojewódzka nr 224 relacji Tczew-Wejherowo. Położenie Tczewa nad dolną Wisłą, na zachodnim skraju Żuław Wiślanych w historyczno-etnograficznej krainie Kociewie powoduje, że miasto stanowi bardzo ważny punkt komunikacyjny na mapie województwa i Polski, ale również ważny ośrodek kulturalny, administracyjny, i gospodarczy w województwie pomorskim.

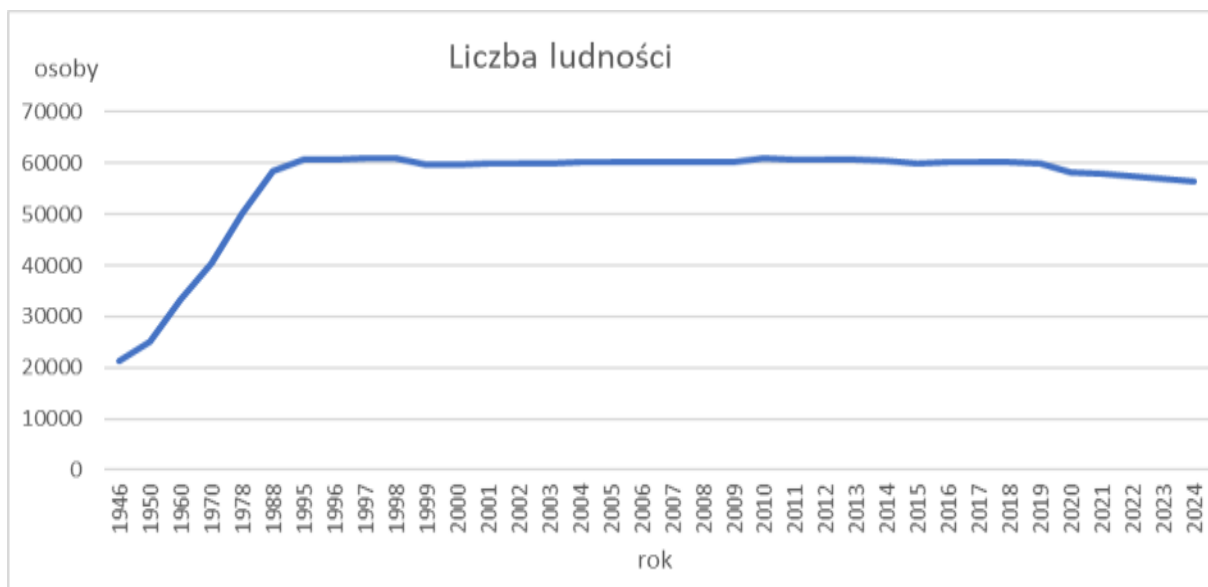
Gmina Tczew – to gmina wiejska położona w południowo-wschodniej części województwa pomorskiego na terenie powiatu tczewskiego. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na dzień 31 grudnia 2024 r. liczyła ona 16,4 tys. mieszkańców, w tym 8,2 tys. mężczyzn i 8,2 tys. kobiet, zajmowała 171,1 km² powierzchni, a gęstość zaludnienia była równa 96,1 os./km². Siedziba organów gminy znajduje się w mieście Tczewie. Na układ osadniczy gminy na dzień 01.01.2026 r. wg rejestru TERYT składało się 49 miejscowości, w tym 29 wsi, 6 osad, oraz wchodzące w skład wsi: 8 kolonii, 1 przysiółek i 5 części wsi, które łącznie tworzyły 26 sołectw. Największe pod względem liczby ludności miejscowości to: Rokitki, Swaróżyn, Miłobądz i Stanisławie.

2 DYNAMIKA ZMIAN LICZBY LUDNOŚCI MIASTA TCZEWA I GMINY TCZEW

2.1 ZMIANY LICZBY LUDNOŚCI

Urbanizacja jest procesem społecznym polegającym na przestrzennej koncentracji ludności w miastach i jest rozważana w czterech aspektach: demograficznym, przestrzennym, ekonomicznym i społecznym. Na początku XX wieku w miastach polskich mieszkało około jednej czwartej ludności. Bezpośrednio po zakończeniu II wojny światowej tj. w latach 1946-1950 nastąpiło niepowtarzalnie wysokie tempo wzrostu liczby ludności miejskiej około 5,8% rocznie, a na ziemiach odzyskanych było to niemal dwukrotnie więcej bowiem 9,1%. W latach 60. ludność miejska w Polsce stanowiła już 48,3%, a dynamika przyrostu w kolejnych dekadach spadała osiągając ostatecznie pod koniec XX wieku poziom 0,1% (Gawryszewski 2005). Miasta polskie, wkroczyły w proces depopulacji, który wydaje się zjawiskiem trwałym, nie tylko z perspektywy minionych lat, ale także w wymiarze przyszłościowym. Zmianie uległy bowiem zachowania demograficzne i społeczne całego społeczeństwa. O ile w przeszłości duży wpływ na przyrost ludności miejskiej miały silne tendencje prokreacyjne i wysoki przyrost naturalny o tyle w ostatnich dekadach XX wieku i w XXI wieku znaczenia nabierają migracje w ruchu wewnętrznym oraz zmiany administracyjne. Są one wynikiem rozwijających się tendencji suburbanizacyjnych, powodując że rozlewające się obszary zurbanizowane na tereny stref podmiejskich stały się obiektem zainteresowania deweloperów oraz inwestorów indywidualnych, a społeczeństwo zaczęło je traktować jako atrakcyjne miejsca zamieszkania. Poprawa warunków i jakości życia poprzez wzrost powierzchni mieszkania, zamieszkanie na terenie o zdecydowanie wyższej jakości środowiska przyrodniczego, atrakcyjnych walorach krajobrazowych czy zwiększonym poczuciu bezpieczeństwa stała się motywem opuszczania miasta. Ekspansja przestrzenna miast to przede wszystkim związek z możliwością posiadania samochodu prywatnego jako podstawowego środka transportu, z rosnącą mobilnością społeczeństwa oraz rozwojem infrastruktury drogowej. W efekcie jednak większość mieszkańców osiedli suburbanalnych nigdy nie straciła kontaktu z miastem centralnym i posiada z nim powiązania funkcjonalno-przestrzenne w zakresie dojazdów do pracy, korzystania z usług m.in. dotyczących szkolnictwa, służby zdrowia, handlu, kultury czy rozrywki (Jażewicz 2011).

Postępy procesów urbanizacyjnych dotyczą nie tylko miast dużych, ale w ostatnich latach coraz częściej dotyczą miast średnich i małych. Miasto Tczew, które w 1946 r. liczyło nieco ponad 21 tys. mieszkańców (Ryc. 1) zwiększało liczbę ludności w tempie początkowo 4,4% rocznie, następnie w latach 50. tempo to nieco osłabło do 3,2% rocznie, a w latach 60. - 80. do 1,6-3,0 %. Pod koniec lat 80. liczba ludności przekraczała 58 tys. a w drugiej połowie lat 90. nawet 60,6 tys. osób. Od tego momentu dynamika rozwoju ludności wskazuje na stagnację, a w XXI wieku wręcz depopulację.

Rycina 1. Zmiany liczby ludności w mieście Tczewie w latach 1946-2024.

Źródło: Gawryszewski 2005; *Ludność, Stan Ludności, Miejsce zamieszkania*, Bank Danych Lokalnych, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl, 28.11.2025; opracowanie własne.

Tabela 1. Zmiany liczby ludności w mieście Tczewie w latach 2000-2024.

Lata	Liczba ludności [osoba]	Indeks dynamiki [rok poprzedni =100]	Lata	Liczba ludności [osoba]	Indeks dynamiki [rok poprzedni =100]
1999	59 668	x	2012	60 769	99,9
2000	59 783	100,2	2013	60 610	99,7
2001	59 934	100,3	2014	60 573	99,9
2002	59 956	100,0	2015	60 052	99,1
2003	60 067	100,2	2016	60 276	100,4
2004	60 128	100,1	2017	60 257	100,0
2005	60 244	100,2	2018	60 279	100,0
2006	60 283	100,1	2019	59 951	99,5
2007	60 271	100,0	2020	58 177	97,0
2008	60 119	99,7	2021	57 856	99,4
2009	60 291	100,3	2022	57 394	99,2
2010	60 982	101,1	2023	56 936	99,2
2011	60 809	99,7	2024	56 410	99,1

Źródło: *Ludność, Stan Ludności, Miejsce zamieszkania*, Bank Danych Lokalnych, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl, 28.11.2025; opracowanie własne.

Tczew od 2000 roku przez pierwszą dekadę XXI w. tkwił w sytuacji stagnacji liczby ludności z niewielkim jej przyrostem, z wyjątkiem 2008 r. kiedy zanotowano niewielki ubytek ludności. Kolejne lata zmieniają obraz sytuacji demograficznej na niekorzyść. O ile w latach 2011-2019 możemy również mówić o pewnej stagnacji liczby ludności, bowiem dynamika jest zbliżona do 100,0, jednak w tym podokresie raczej w kierunku niewielkiego ubytku ludności. Po roku 2020 miasto Tczew nieprzerwanie traci mieszkańców, a jego tempo wzrasta. W okresie ostatnich 24 lat miasto Tczew straciło około 3, tys. mieszkańców, co

stanowiło ponad 5,5% z roku 2000 (Tab. 1). Wyludnianie się miasta wykazuje ścisły związek z procesami suburbanizacyjnymi, bowiem na obszarach bezpośrednio otaczających miasto, w tak zwanym pierwszym pierścieniu, czyli miejscowościach należących administracyjnie do gminy Tczew, liczba ludności wzrasta.

W gminie Tczew od początku XXI w. obserwujemy nieprzerwanie wzrost liczby ludności. W przeciwieństwie do miasta Tczewa, który traci zasoby ludzkie, obszary go otaczające tj. gmina Tczew w okresie 2000-2024 wykazała ponad 54% przyrost liczby ludności, tj. o ponad 5,8 tys. osób (Tab. 2).

Tabela 2. Zmiany liczby ludności w mieście Tczewie i gminie Tczew w latach 2000-2024.

Wyszczególnienie	2000	2005	2010	2015	2020	2024	Indeks dynamiki (2000=100)
Miasto Tczew	59 668	59 783	60 982	60 052	58 177	56 410	94,5
Gmina Tczew	10 645	11 163	12 760	13 953	15 565	16 402	154,1

Źródło: *Ludność, Stan Ludności, Miejsce zamieszkania*, Bank Danych Lokalnych, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl, 28.11.2025; opracowanie własne.

Ostatecznie w układzie przestrzennym nie wszystkie miejscowości gminy Tczew podlegają tym procesom. Na rycinie 2 oraz w tabeli 3 ukazano zmiany zaludnienia w miejscowościach statystycznych¹ w gminie Tczew. Jak można zauważyć progresywne są głównie miejscowości położone w ekwidystancie 7 km od miasta Tczewa – Tczewskie Łąki, Dąbrówka Tczewska, Stanisławie, Lubiszewo Tczewskie, Rokitki, Śliwiny, Bałdowo.

Nasilenie wzrostu liczby ludności w miejscowościach sąsiadujących z miastem Tczew, w zdecydowanej części jest wynikiem osiedlania się w nowo budowanych osiedlach suburbanalnych, zlokalizowanych w miejscowościach położonych blisko granic miasta oraz z dogodnym połączeniem drogowym (Ryc. 2). Należy zaznaczyć, iż liczba nowo oddanych budynków mieszkalnych w latach 2018-2024 w gminie Tczew była wyższa niż w mieście i wynosiła 572 budynki, a w mieście Tczewie w analogicznym okresie – 271 budynków.

Odwrotnie sytuacja wyglądała w zakresie nowo oddanych mieszkań. Od 2000 r. w mieście Tczewie oddano do użytkowania średnio ponad 2-krotnie więcej mieszkań niż w gminie Tczew. Średnio rocznie w tym okresie w Tczewie oddano do użytkowania 213 mieszkań, natomiast w gminie Tczew 107 mieszkań. Należy wspomnieć, że w gminie Tczew 50% oddanych do użytkowania mieszkań stanowiło budownictwo indywidualne, a w mieście

¹ Miejscowość statystyczna to wyodrębniony dla celów statystycznych zespół kilku miejscowości obejmujący z reguły wieś oraz przyległe do niej przysiółki i inne mniejsze miejscowości, dla których łącznie zbierane są i opracowywane dane statystyczne. Jest on określony wspólną nazwą, przeważnie większej miejscowości. W szczególnym przypadku zespół może zawierać tylko jedną miejscowość (GUS). W gminie Tczew występują 24 miejscowości statystyczne i w połowie z jedną jednostką podstawową. Jednostek podstawowych jest w gminie 49. Niektóre miejscowości statystyczne łączą kilka jednostek: Bałdowo (Bałdowo, Knybawa, Stęclówka), Boroszewo (Bojary, Boroszewko, Boroszewo, Damaszką), Czarlin (Czarlin, Czarlin-Dworzec), Dalwin (Dalwin, Świetlikowo), Lubiszewo Tczewskie (Lubiszewo Tczewskie i część integralna Owczarki, Piwnice), Małzewo (Małzewko, Małzewo), Miłobądz (Łądy, Mały Miłobądz, Miłobądz), Rokitki (Rokitki i część integralna Kozinary), Stanisławie (Stanisławie, Szpęgawa), Swaróżyn (Młynki, Swaróżyn, Waćmierek, Zabagno, Zwierzynek), Śliwiny (Małe Rokitki, Śliwiny), Turze (Turze i część integralna Małe Turze), Wędkowy (Liniewko, Polesie, Wędkowy), Zajączkowo (Zajączkowo i części integralne: Zajączkowo-Dworzec, Zajączkowo-Wybudowanie).

Spośród miejscowości położonych najbliżej granicy miasta Tczewa najwyższą dynamiką przyrostu liczby ludności cechowała się miejscowość Śliwiny (243,0) i Rokitki (225,2), a także Lubiszewo Tczewskie (192,2). Rokitki są jednocześnie największe pod względem zaludnienia spośród miejscowości gminy Tczew. Natomiast bardzo dużą dynamikę zaludnienia wykazywały również takie miejscowości jak Tczewskie Łąki (141,1) i Dąbrówka Tczewska (142,2). Występuje też szereg miejscowości o regresywnych tendencjach demograficznych, a są to miejscowości małe i położone raczej w skrajnych obszarach gminy, z wyjątkiem Zajączkowa położonego w niewielkiej odległości od granic miasta.

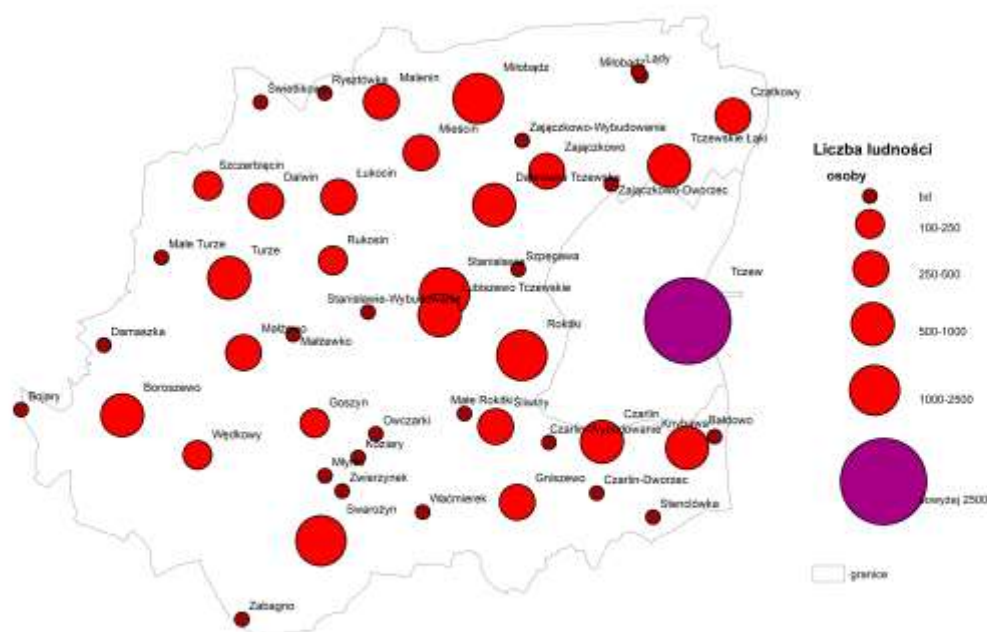
Tabela 3. Dynamika zaludnienia w miejscowościach statystycznych położonych w gminie Tczew, sąsiadującej z miastem Tczewem w latach 2011-2021.

Miejscowości	Odległość* od miasta Tczew [km]		Faktyczne miejsce zamieszkania [osoby]		Indeks dynamiki [2011=100]
	Drogowa	Geograficzna	2011	2021	
Bałdowo	4,46	3,83	715	899	125,7
Boroszewo	18,12	12,71	684	714	104,4
Czarlin	3,96	3,47	848	924	109,0
Czatkowy	6,40	5,24	349	362	103,7
Dalwin	10,50	9,23	293	276	94,2
Dąbrówka Tczewska	5,15	4,10	422	600	142,2
Gniszewo	6,96	5,61	306	318	103,9
Goszyn	13,44	8,24	190	144	75,8
Lubiszewo Tczewskie	6,45	4,65	486	934	192,2
Łukocin	9,49	7,57	267	294	110,1
Malenin	9,01	7,82	372	387	104,0
Małzewo	10,89	9,52	397	353	88,9
Mieściny	7,59	6,29	270	262	97,0
Miłobądz	6,59	6,23	1 112	1 104	99,3
Rokitki	3,42	2,92	930	2 094	225,2
Rukosin	8,08	7,22	135	126	93,3
Stanisławie	5,26	4,52	948	1 054	111,2
Swarożyn	12,14	9,53	1 662	1 642	98,8
Szczerbiecin	13,68	10,70	180	202	112,2
Śliwiny	5,51	4,46	179	435	243,0
Tczewskie Łąki	4,67	3,51	426	601	141,1
Turze	10,90	9,81	986	956	97,0
Wędkowy	17,01	11,20	176	165	93,8
Zajączkowo	4,16	3,81	507	467	92,1

* Odległość od miasta Tczewa wyznaczono na podstawie Kalkulatora odległości www.pl.distance.to. Punkt odniesienia w mieście Tczew: Szerokość geograficzna: 54.0927, N, Długość geograficzna: 18.78042 E.

Źródło: Narodowe Spisy Powszechne, NSP 2011 – Ludność, NSP 2021 – Ludność, Bank Danych Lokalnych, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl, 20.11.2025; opracowanie własne.

Osiedlanie się w bliskiej odległości od granicy miasta Tczewa jest bardzo atrakcyjne dla mieszkańców tych miejscowości z uwagi na możliwość korzystania z usług podstawowych, takich jak opieka zdrowotna czy szkolnictwo. Powoduje to jednak znaczące obciążenie dla miasta.

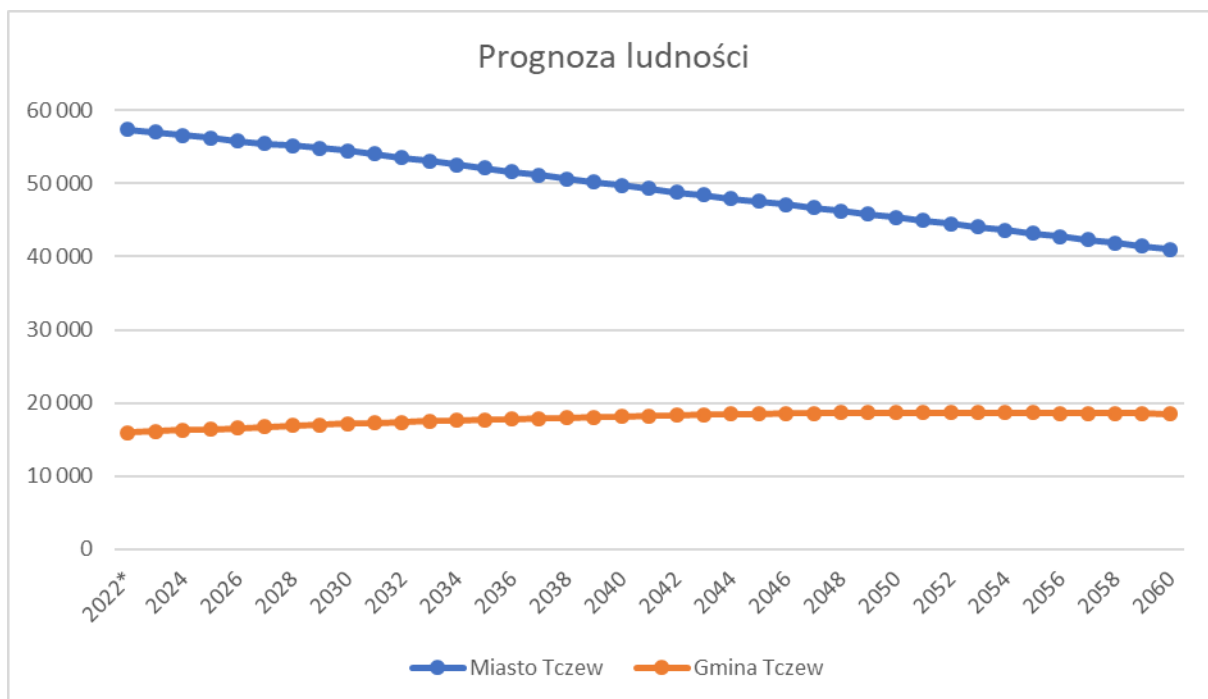
Rycina 3. Liczba ludności w miejscowościach gminy Tczew i w mieście Tczewie w 2021 r.

Liczbę ludności podano według miejscowości statystycznych, w związku z tym miejscowości podstawowe z oznaczeniem „bd” mają przypisaną liczbę ludności do przynależnej miejscowości statystycznej, zgodnie z metodologią prowadzenia statystyki przez GUS.

Źródło: Narodowy Spis Powszechny NSP 2021 – Ludność, Bank Danych Lokalnych, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl, 15.12.2025; opracowanie własne.

2.2 PROGNOZA DEMOGRAFICZNA

Najnowsza prognoza demograficzna przygotowana przez Główny Urząd Statystyczny na lata 2023-2060 zakłada stały ubytek liczby mieszkańców w mieście Tczewie (Tab. 4 i Ryc. 4). Zgodnie z założeniami prognozy miasto w 2060 r. liczyć będzie 40 953 mieszkańców, a w stosunku do 2023 będzie to znaczyło, że miasto utraci 16 053 mieszkańców. Tempo wyludniania się miasta jest o wiele szybsze niż tempo zakładanego przyrostu i stagnacji demograficznej w otaczającej gminie Tczew. Zakłada się, że miasto będzie traciło około 2 tysięcy mieszkańców w okresach 5-cio letnich, czyli średnio rocznie około 1 do 1,5%.

Rycina 4. Prognoza ludności w mieście Tczewie i gminie Tczew do 2060 r.

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2023-2060, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl, 20.11.2025; opracowanie własne.

Przeciwny trend zaobserwować można w sąsiadującej z miastem gminie Tczew, która wykazuje początkowo stałe tempo przyrostu ludnościowego, około 1%, aż do 2028 roku. W kolejnych latach tempo to systematycznie słabnie, by po roku 2050 przerodzić się w stan stagnacji i niewielkich ubytków ludności. W 2060 r. gmina Tczew wg prognozy osiągnie zaludnienie równe 18,5 tys. mieszkańców, czyli zwiększy swój potencjał demograficzny o 2 392 mieszkańców w porównaniu do stanu z 2023 r.

Tabela 4. Prognoza demograficzna dla miasta Tczewa i gminy Tczew do roku 2060.

Rok	Miasto Tczew	Tempo wzrostu/spadku	Gmina Tczew	Tempo wzrostu/spadku
2022	57 394	x	15 959	x
2023	57 006	99,3	16 123	101,0
2024	56 611	99,3	16 270	100,9
2025	56 203	99,3	16 421	100,9
2030	54 460	96,9	17 146	104,4
2035	52 077	95,6	17 708	103,3
2040	49 733	95,5	18 152	102,5
2045	47 525	95,6	18 504	101,9
2050	45 344	95,4	18 651	100,8
2055	43 163	95,2	18 634	99,9
2060	40 953	94,9	18 515	99,4

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2023-2060, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl, 20.11.2025; opracowanie własne.

3 STRUKTURY DEMOGRAFICZNE LUDNOŚCI MIASTA TCZEWA I GMINY TCZEW

3.1 STRUKTURA LUDNOŚCI WEDŁUG PŁCI I WIEKU

Struktura ludności według płci i wieku to podstawa do analiz demograficznych. Kluczową rolę odgrywają tu procesy takie jak urodzenia i zgony, ale ważnym czynnikiem jest także ruch migracyjny. Należy zaznaczyć, że zmiany w tej strukturze mają szerokie konsekwencje społeczno-gospodarcze. Na przykład wpływają na rynek pracy, sposób konsumpcji, system emerytalny i ubezpieczenia społeczne. Analiza struktury płci i wieku pozwala nie tylko oszacować, jakie są rozmiary zjawiska aktualnie, ale także przewidzieć jakie będą konsekwencje w sferze społecznej i ekonomicznej w przyszłości. Daje to władzom samorządowym szansę do przygotowania się na prognozowane zmiany np. w zakresie planowania czy podejmowania decyzji w zakresie usług publicznych

Zmiany w ogólnej liczbie ludności znajdują odzwierciedlenie także w liczbie kobiet i mężczyzn. To właśnie struktura płci ma bezpośredni wpływ na proces reprodukcji, a także na kształtowanie się takich zjawisk jak zawieranie małżeństw, liczbę urodzeń i zgonów. W dużej mierze wspomniane procesy są uzależnione od naturalnych procesów biologicznych.

Tabela 5. Struktura ludności miasta Tczewa i gminy Tczew według płci w latach 1999-2025 oraz scenariusz prognozy.

Rok	Miasto Tczew			Gmina Tczew		
	M	K	WF	M	K	WF
1999	28 578	31 090	109	5 272	5 291	100
2000	28 634	31 149	109	5 322	5 323	100
2005	28 854	31 390	109	5 596	5 567	99
2010	29 400	31 582	107	6 465	6 295	97
2015	28 935	31 117	108	7 113	6 840	96
2020	27 897	30 298	109	7 870	7 695	98
2024	26 952	29 458	109	8 245	8 157	99
30.06.2025	26 822	29 348	109	8 277	8 203	99
Scenariusz prognozy						
2025	26 870	29 333	109	8 201	8 220	100
2030	26 016	28 444	109	8 436	8 710	103
2035	24 855	27 222	110	8 594	9 114	106
2040	23 752	25 981	109	8 694	9 458	109
2045	22 751	24 774	109	8 762	9 746	111
2050	21 768	23 576	108	8 755	9 896	113
2055	20 766	22 175	107	8 724	9 910	114
2060	19 700	21 253	108	8 656	9 859	114

M – mężczyźni, K – kobiety, WF – współczynnik feminizacji (liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn)

Źródło: Ludność, Stan Ludności, Ludność wg miejsca zamieszkania i płci, Bank Danych Lokalnych, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl; Prognoza ludności dla gmin na lata 2023-2060. GUS Warszawa, www.stat.gov.pl, 14.01.2026; opracowanie własne.

Na dzień 30 czerwca 2025 r. w mieście Tczewie zamieszkiwało 56 170 osób, w tym 26 822 mężczyzn i 29 348 kobiet, tak więc kobiety stanowiły 52,2% ogółu mieszkańców. Jak wynika z danych zamieszczonych w tabeli 5 do spadku liczby ludności w latach 1999-2024 przyczyniły się zarówno kobiety jak i mężczyźni. Niestety tendencja spadkowa zarówno w populacji płci żeńskiej i męskiej utrzymać się będzie zgodnie ze scenariuszem prognozy

także w latach 2025-2060 (Tab. 5). Należy zaznaczyć, iż w 2004 r. wskaźnik feminizacji (WF) w mieście Tczewie był równy 109, w skali kraju kształtował się na poziomie 107, zaś dla ogółu miast w Polsce wynosił 112, dla miast województwa pomorskiego 110 co wyraźnie sugeruje, że mężczyźni stanowią mniejszą liczebnie subpopulację, z kolei kobiety ze względu na dłuższy przeciętny okres życia zachowują przewagę liczebną nad płcią męską. Przeciętne trwanie życia dla mężczyzn w miastach województwa pomorskiego w 2024 r. wynosiło 75,7 lata, dla kobiet było równe 82,7 lata, podczas gdy w Polsce kształtowało się odpowiednio: mężczyźni 74,9 lat i kobiety 82,6 lat. Dysproporcje w rozwoju liczebnym mężczyzn i kobiet różnią się wyraźnie, jeśli weźmiemy pod uwagę określone grupy wiekowe. W mieście Tczewie wśród ludności w wieku poniżej 44 lat występowała liczebna przewaga mężczyzn nad kobietami, na 100 mężczyzn przypadało 97 kobiet. Natomiast w kolejnych starszych grupach wiekowych współczynniki feminizacji były coraz wyższe, co w rzeczywistości odzwierciedla się w rosnącej liczbie kobiet. Przykładowo w grupie wiekowej 45-49 lat współczynnik feminizacji był równy 102, podczas gdy w grupie wiekowej 55-59 lata było to 106 kobiet, w populacji w wieku 75-79 lat to 152 kobiety i w grupie 85+ był równy 247 kobiet. Zwichnięta struktura płci w młodszych i starszych grupach wiekowych ma swoje konsekwencje. Jeśli w populacji do 44 lat oznacza niekorzystny wpływ na reprodukcję ludności poprzez osłabienie procesu zawierania małżeństw czy liczby urodzeń, to z kolei w grupie osób starszych problemem pozostaje ich zabezpieczenie w usługi zdrowotne, opiekuńcze, rehabilitacyjne czy wsparcie ekonomiczne i psychologiczne. Dodatkowo problemem pozostają jednoosobowe gospodarstwa domowe w starszym wieku, głównie dotyczy to samotnych kobiet w starszym wieku.

Z kolei do poznania i oceny procesów starzenia się demograficznego dokonano analizy struktury ludności według wieku biologicznego. Struktura ludności według biologicznych grup wieku odnosi się do podziału populacji na trzy główne kategorie wiekowe, które odzwierciedlają biologiczne etapy życia i są to następujące grupy wiekowe: 0-14 lat (dzieci), 15-64 lata (ludność dorosła) oraz 65 lat i więcej (ludność starsza) W zasadzie o przemianach struktury ludności według wieku decyduje liczba urodzeń, liczba zgonów oraz liczebność i struktury migrantów, które znacząco wpływają na kierunki polityki ludnościowej w jednostkach samorządowych (Rydz, Jażewicz, Szymańska 2018). Stan i tendencje zmian w liczbie i strukturze ludności według grup biologicznych ludności w latach 1999-2024 prezentuje tabela 6, zaś prognozę do 2060 roku ilustruje tabela 7.

Za bardzo niekorzystną należy uznać tendencję regresywną w stanie liczebowym subpopulacji dziecięcej. W latach 1999-2024 liczba dzieci w mieście Tczewie zmniejszyła się z 12,1 tys. osób w 1999 r. do 8,1 tys. osób w 2024 r. Podobna sytuacja występowała w gminie Tczew, ale tempo zmian było o wiele słabsze. Jeśli w mieście Tczewie liczba dzieci obniżyła się o 4,0 tys. osób, czyli o 33,1%, to w gminie Tczew liczba dzieci uległa zwiększeniu o 0,5 tys. osób. Niestety prognozowany scenariusz do 2060 r. zakłada kontynuację tendencji spadkowej w subpopulacji dziecięcej w mieście Tczewie (Tab. 7). Fundamentalną przyczyną zaistniałych zmian pozostaje malejąca liczba urodzeń, tylko w latach 1999-2024 liczba urodzeń w mieście Tczewie obniżyła się z 609 urodzeń żywych w 1999 r. do 377 urodzeń żywych w 2024 r. tj. o 48,1%. W świetle zaprezentowanej analizy wydaje się celowe włączenie w granice administracyjne miasta Tczewa młodszych demograficznie miejscowości wiejskich z gminy Tczew, co pozwoliłoby na odmłodzenie struktur wiekowych w mieście Tczewie. Jeśli w granice administracyjne miasta zostałyby włączone miejscowości wiejskie wyszczególnione we Wniosku o włączenie w jego granice

terenów określonych Uchwałą nr XX/269/2025 Rady Miejskiej w Tczewie z dnia 27 listopada 2025 r. to liczba osób w wieku do 19 lat wzrosnie o 1 635 osób.

Tabela 6. Struktura ludności miasta Tczewa oraz gminy Tczew według biologicznych grup wieku w latach 1999-2024.

Lata	Ludność ogółem	Wiek					
		0-14		15-64		65+	
		l.b.	%	l.b.	%	l.b.	%
Miasto Tczew							
1999	59 668	12 073	20,2	41 642	69,8	5 953	10,0
2000	59 783	11 656	19,5	42 042	70,3	6 085	10,2
2005	60 244	10 172	16,9	43 193	71,7	6 879	11,4
2010	60 982	9 818	16,1	43 663	71,6	7 501	12,3
2015	60 052	9 608	16,0	41 114	68,5	9 330	15,5
2020	58 177	9 323	16,0	37 880	65,1	10 974	18,9
2024	56 410	8 108	14,3	36 399	64,5	11 903	21,2
Gmina Tczew							
1999	10 563	2 664	25,2	6 958	65,9	941	8,9
2000	10 645	2 557	24,0	7 127	67,0	961	9,0
2005	11 163	2 307	20,7	7 771	69,6	1 085	9,7
2010	12 760	2 528	19,8	9 121	71,5	1 111	8,7
2015	13 953	2 629	18,8	10 025	71,8	1 299	9,4
2020	15 565	3 286	21,1	10 619	68,2	1 660	10,7
2024	16 402	3 164	19,3	11 174	68,1	2 064	12,6

Źródło: Ludność, Stan Ludności, Ludność wg grup wieku i płci, Bank Danych Lokalnych, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl, 23.01.2026; opracowanie własne.

Najliczniejszą grupę ludności w ujęciu wieku biologicznego stanowiła ludność w wieku 15-64 lata, która obejmuje potencjalne zasoby pracy w mieście Tczewie. Jeszcze w 1999 r. wspomniana subpopulacja liczyła 41,6 tys. osób, lecz w kolejnych latach ulegała z roku na rok zmniejszeniu i w 2024 r. była równa 36,4 tys. osób, co oznacza spadek o 5,2 tys. osób. Niestety w przygotowanej prognozie na lata 2025-2060 subpopulacja osób dorosłych w mieście Tczewie będzie się nadal kurczyć by w 2060 r. osiągnąć 21,7 tys. osób tj. zaledwie połowę stanu z 1999 r. Zmiany w subpopulacji w przedziale wieku 15-64 lat to efekt malejącej liczby urodzeń oraz przechodzenia do grupy 65+ liczniejszych roczników z wyżu demograficznego z końca lat pięćdziesiątych ubiegłego wieku. Odmiennie wygląda sytuacja w gminie Tczew, gdzie liczba osób tworzących potencjalne zasoby pracy wzrosła o prawie połowę z 6,9 tys. w 1999 r. do 11,2 tys. w 2024 r. Jest to naturalne zjawisko bowiem w migracjach częściej biorą ludzie młodzi, którzy są bardziej mobilni i w poszukiwaniu lepszych warunków życia przenoszą się na obszary podmiejskie.

Natomiast najbardziej diametralne zmiany można zaobserwować w populacji 65 lat i więcej, ta populacja charakteryzowała się systematycznym wzrostem liczbowym. Jak pokazują dane w tabeli 6 w 1999 r. w mieście Tczewie zamieszkiwało 5,9 tys. osób w wieku 65+, zaś w 2024 r. już 11,9 tys. osób, podczas gdy zgodnie ze scenariuszem prognozy apogeum wzrostu nastąpi w 2055 r., kiedy liczba osób starszych ma kształtować się na poziomie 14,6 tys. osób. Jeszcze bardziej sytuacja pozostaje skomplikowana jeśli populację w wieku 65+ podzielimy na subpopulację w starszym wieku (65-79 lat) i subpopulację w wieku sędziwym (80 i więcej lat), a więc te które w największym stopniu korzystać będą z usług społecznych. Należy podkreślić, iż zbiorowość w wieku 65-79 lat zwiększyła swój stan liczbowy prawie dwukrotnie z 5,3 tys. osób w 2002 r. do 9,5 tys. osób w 2024 r., co jest wynikiem wejścia roczników urodzonych w końcu lat czterdziestych i początku lat

pięćdziesiątych ubiegłego wieku z tzw. powojennego wyżu demograficznego. Natomiast wielkość liczebna subpopulacji sędziwej zwiększyła się z 1,1 tys. osób w 2002 r. do 2,4 tys. osób w 2024 r., co jak wspomniano wcześniej należy wiązać z wydłużaniem przeciętnego trwania życia. Malejący udział dzieci w wieku 0-14 lat w ogólnej liczbie ludności oraz systematycznie rosnący odsetek subpopulacji w wieku 65+lat powoduje nasilające się procesy starzenia demograficznego ludności miasta Tczewa. Należy w tym miejscu podkreślić, iż po raz pierwszy w 2020 r. liczba osób w wieku 65+ (11,0 tys. osób) była większa niż liczba dzieci (9,3 tys. osób), co oznacza postępujące starzenie się społeczeństwa miasta Tczewa.

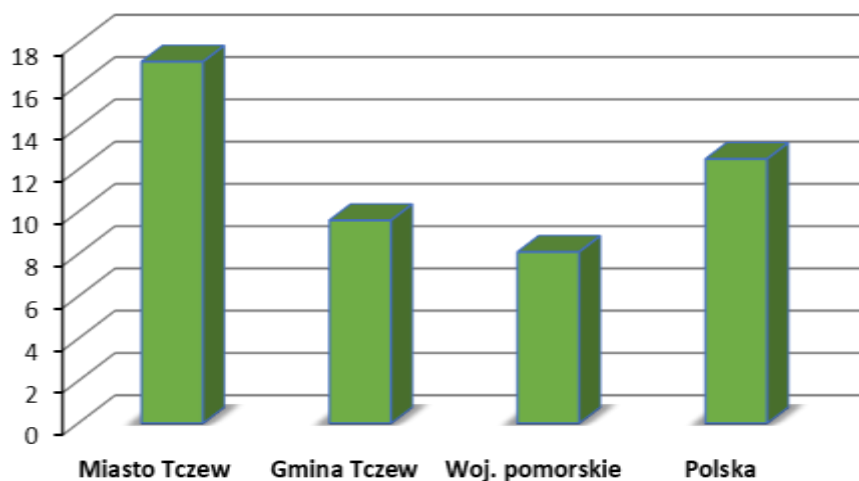
Tabela 7. Prognozowana liczba ludności według biologicznych grup wieku w mieście Tczewie i gminie Tczew w latach 2025-2060.

Lata	Ludność ogółem	Wiek					
		0-14		15-64		65+	
		l.b.	%	l.b.	%	l.b.	%
Miasto Tczew							
2025	56 203	8 102	14,4	36 040	64,1	12 061	21,5
2030	54 460	7 355	13,5	34 710	63,7	12 395	22,8
2035	52 077	6 435	12,4	33 264	63,9	12 378	23,8
2040	49 733	6 015	12,1	30 824	62,0	12 894	25,9
2045	47 525	5 875	12,4	29 018	59,0	13 746	28,6
2050	45 344	5 724	12,6	25 237	55,7	14 383	31,7
2055	43 163	5 429	12,6	23 108	53,5	14 626	33,9
2060	40 953	4 999	12,2	21 749	53,1	14 205	34,7
Gmina Tczew							
2025	16 421	3 013	18,3	11 189	68,1	2 219	13,6
2030	17 146	2 668	15,6	11 705	68,3	2 773	16,1
2035	17 708	2 332	13,2	12 078	68,2	3 298	18,6
2040	18 152	2 461	13,6	11 826	65,1	3 865	21,3
2045	18 504	2 596	14,0	11 531	61,9	4 344	24,1
2050	18 651	2 660	14,3	10 968	58,8	5 023	26,9
2055	18 634	2 610	14,0	10 645	57,1	5 379	28,9
2060	18 515	2 480	13,4	10 512	56,8	5 523	29,8

Źródło: Prognoza ludności dla gmin na lata 2023-2060, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl, 23.01.2026; opracowanie własne.

Niezwykle pomocnym miernikiem do oceny procesu starzenia ludności pozostaje mediana, czyli wiek środkowy ludności. Jeszcze w 2002 r. środkowy wiek mieszkańca miasta Tczewa wynosił 35,8 lat, mężczyzny 34,2 lat, kobiety 37,3 lata, podczas gdy w 2024 r. był równy odpowiednio: przeciętny mieszkaniec miał 42,6 lat, mężczyzna 41,0 lat i kobieta 44,4 lata. Natomiast mediana wieku dla miast Polski w 2002 r. kształtowała się na poziomie 36,8 lat, mężczyzna 34,9 lat i kobieta 38,5 lat, podczas gdy w 2024 r. środkowy wiek mieszkańca dla ogółu miast polskich wynosił 44,3 lata, wiek mężczyzny 42,4 lata i wiek kobiety 46,2 lata.

Natomiast zgodnie z oczekiwaniami mieszkańcy gminy Tczew według stanu na 2024 r. byli przeciętnie o co najmniej 5 lat młodszy od mieszkańca miasta. Wiek środkowy mieszkańca gminy był równy 37,4 lata, mężczyzny 36,8 lat i kobiety 38,1.

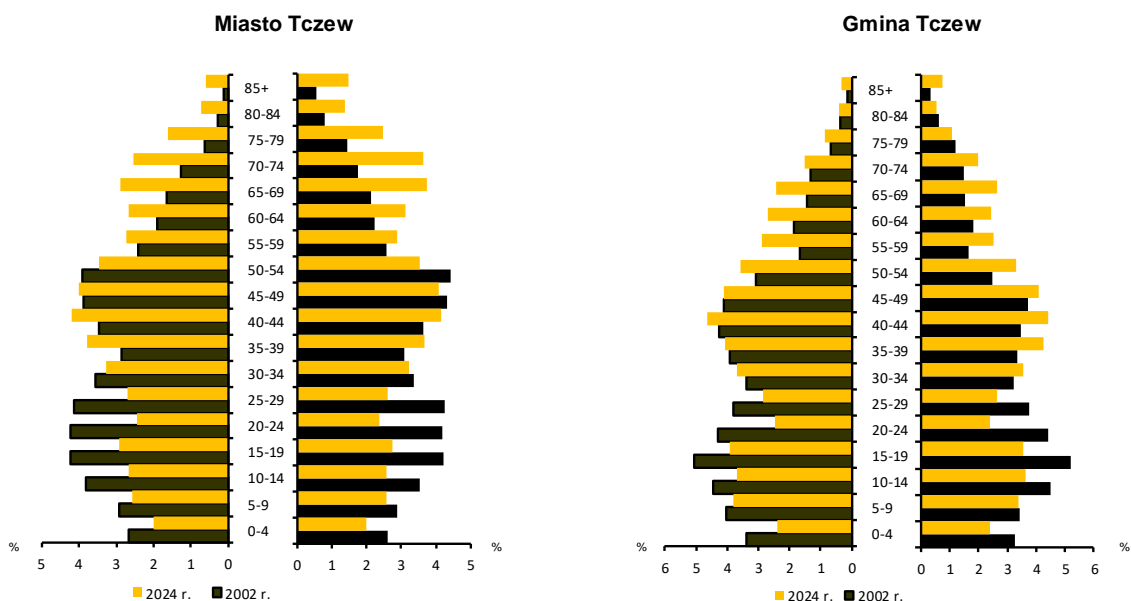

Rycina 5. Wskaźnik starzenia się demograficznego ludności miasta Tczewa (1999-2024)

Źródło: Ludność, Stan Ludności, Ludność wg grup wieku i płci, Bank Danych Lokalnych, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl, 27.01.2026; opracowanie własne.

Dynamikę procesu starzenia się ludności miasta Tczewa dodatkowo określono na podstawie wskaźnika starzenia się demograficznego, który według S. Kurka (2023) bazuje na punktowych różnicach pomiędzy udziałem ludności młodej (0-14 lat) i ludności starszej (65+). Im wartość wskaźnika jest wyższa, tym starzenie społeczeństwa jest bardziej dynamiczne. Jak wynika z ryciny 5 wyliczony wskaźnik starzenia się demograficznego dla ludności miasta Tczewa był najwyższy w porównaniu z gminą wiejską Tczew, województwem pomorskim i mieszkańcami kraju.

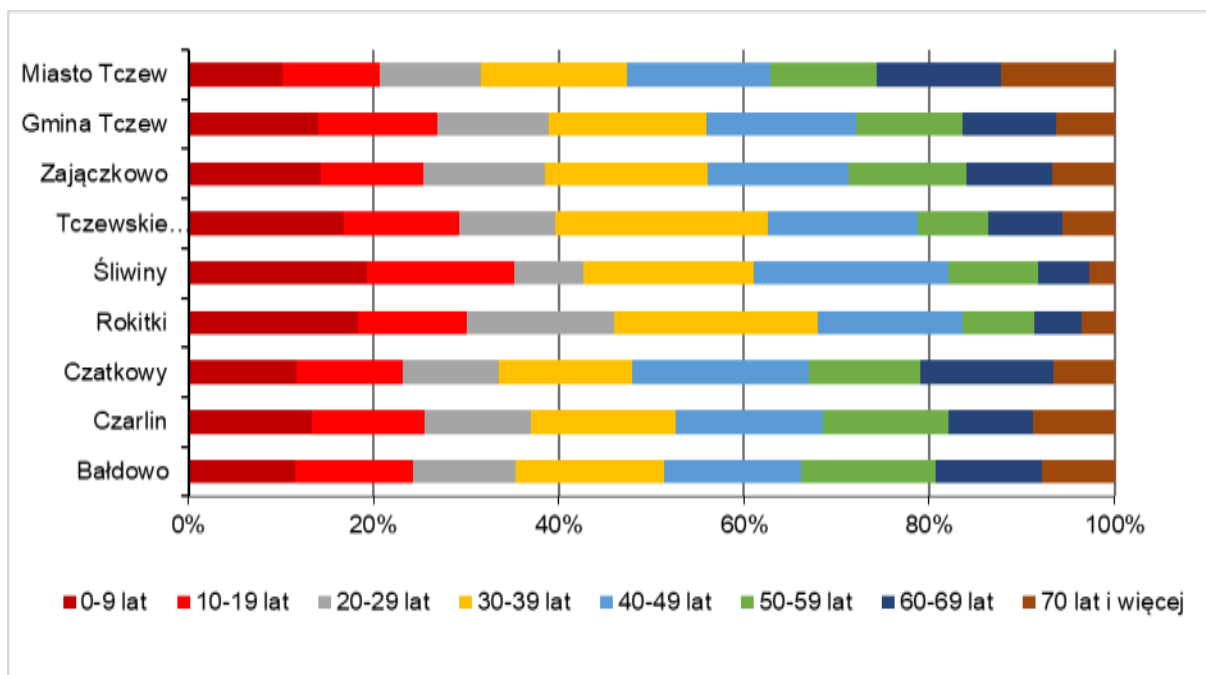
Istotnym potwierdzeniem zachodzących zmian w strukturze płci i wieku jest prezentacja graficzna w postaci piramid wieku, które pozwalają zilustrować nie tylko aktualne zmiany, ale lecz również minione wydarzenia i procesy, które wpłynęły na obecną sytuację demograficzną w mieście (Ryc. 6). Niestety regresywny kształt piramidy jednoznacznie wskazuje na tendencje spadkowe w zakresie rodności, zmniejszające się zasoby pracy oraz postępujący proces starzenia się demograficznego mieszkańców. Jak wynika z prezentowanej ryciny w ciągu ostatnich dwudziestu lat następuje wyraźne zwężenie podstawy piramidy, na co wpływ z jednej strony ma malejąca liczba urodzeń, z drugiej strony nasilone procesy migracyjne do strefy suburbannej. Udział dzieci w wieku 0-4 lata w ogólnej liczbie mieszkańców miasta Tczewa zmniejszył się z 3,2 tys. osób w 2002 r. do 2,2 tys. osób w 2024 r. w wieku 5-9 lat odpowiednio: z 3,5 tys. osób do 2,9 tys. osób i w grupie 10-14 lat z 4,4 tys. osób do 2,9 tys. osób. Szczególną uwagę również zwraca wyraźnie powiększająca się górna część piramidy, co jest konsekwencją przesunięcia się licznych generacji wyżowych z lat 50-tych ubiegłego wieku, a przede wszystkim wydłużającego się trwania życia. Udział ludności w wieku starszym w przedziale wiekowym 65-69 lat wzrósł z 2,3 tys. osób w 2002 r. do 3,7 tys. osób w 2024 r., a w grupie wieku 70-74 lat i 75-79 lat wzrost był prawie dwukrotny odpowiednio: z 1,8 tys. osób w 2002 r. do 3,5 tys. osób w 2024 r. i z 1,2 tys. w 2002 r. do 2,3 tys. osób w 2024 r. Jeszcze bardziej spektakularne zmiany wystąpiły w subpopulacji w wieku sędziwym (80+ lat). Liczba osób w wieku 80-84 lata wzrosła z 644 osób w 2002 r. do 1198 osób w 2024 r. i prawie trzykrotnie w przedziale wiekowym 85+ z 422 osób w 2002 r. do 1174 osób w 2024 r. . Zaistniała sytuacja jednoznacznie potwierdza narastający problem starzenia demograficznego mieszkańców miasta.

Rycina 6. Struktura wieku i płci mieszkańców miasta Tczewa i gminy Tczew w 2002 i 2024 r.

Źródło: *Ludność, Stan Ludności, Ludność wg grup wieku i płci, Bank Danych Lokalnych, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl, 26.01.2026; opracowanie własne.*

Nieco inaczej wygląda sytuacja w ujęciu struktur wieku biologicznego w gminie wiejskiej Tczew, co prawda tendencje są zbliżone, ale skala zachodzących zmian jest w znacznym stopniu wolniejsza niż w mieście Tczewie (Ryc. 6, Tab. 6). W gminie Tczew udział dzieci uległ zwiększeniu z 2,7 tys. osób w 2002 r. do 3,2 tys. osób w 2024 r. tj. o 18,5%, podczas gdy w mieście Tczewie w tym samym czasie udział dzieci zmalał o 32,9%. Na podkreślenie zasługuje korzystna tendencja wzrostowa liczby osób w wieku 30-54 lata, a więc potencjalnych zasobów pracy. Z kolei udział osób w wieku 65+ w gminie Tczew w latach 2002-2024 zwiększył się z 0,9 tys. osób do 2,1 tys. osób, a liczba osób w wieku sędziwym zwiększyła się ze 159 osób w 2002 r. do 435 osób w 2024 r. W rezultacie mediana wieku mieszkańca gminy Tczew w 2024 r. była równa 37,4 lata, mężczyzny 36,8 lat i kobiety 38,1 lat, zaś w mieście Tczewie w 2024 r., jak wspomniano wyżej, przeciętny mieszkaniec miał 42,8 lat, mężczyzna 41,0 lat i kobieta 44,4 lata. Zaprezentowane dane więc jednoznacznie informują, że społeczeństwo gminy Tczew jest młodsze demograficznie niż mieszkańcy miasta Tczewa. Rozszerzenie granic administracyjnych miasta z pewnością spowodowałoby odmłodzenie demograficzne miejskiego potencjału ludnościowego.

Rycina 7. Struktura wieku mieszkańców miasta Tczewa na tle wybranych miejscowości wiejskich położonych w sąsiedztwie miasta w 2021 r.

Źródło: Narodowe Spisy Powszechne, NSP- 2021- Ludność, Bank Danych Lokalnych, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl, 14.01.2026, opracowanie własne.

Na uwagę w demograficznym kontekście rozszerzenia granic administracyjnych miasta Tczewa zasługuje relacja miasto Tczew – miejscowości wiejskie sąsiadujące z miastem. W układzie przestrzennym wyraźnie uwagę zwracają miejscowości położone w pierwszym pierścieniu suburbanizacyjnym tj. Bałdowo, Czarlin, Czatkowy, Rokitki, Śliwiny, Tczewskie Łąki i Zajązkowo (Ryc. 1). Ich usytuowanie przy ważnych ciągach komunikacyjnych, w miejscu o wyjątkowym środowisku przyrodniczym powoduje, że stają się one atrakcyjnym miejscem zamieszkania. Jak wynika z analizy (Ryc. 7) społeczeństwo w/w miejscowości jest zdecydowanie młodsze demograficznie, na co wskazują udziały osób w wieku 0-19 lat oraz powyżej 70 lat. Przykładowo udziały względne subpopulacji 0-19 lat w ogólnym udziale mieszkańców we wszystkich miejscowościach były wyższe niż w mieście Tczewie (20,7%) i wahały się od 23,2% w miejscowości Czatkowy do 35,3% w miejscowości Śliwiny. Dodatkowo udział ludności w wieku 70+ był mniejszy w miejscowościach podmiejskich niż w mieście Tczewie. Udział względny najstarszej grupy wiekowej w mieście Tczewie był równy 12,2%, podczas gdy w miejscowościach podmiejskich wynosił od 2,8% w miejscowości Śliwiny do 8,8% w miejscowości Czarlin. Tak więc włączenie suburbanialnych miejscowości tj. Bałdowo, Czarlin, Czatkowy, Rokitki, Śliwiny, Tczewskie Łąki i Zajązkowo o progresywnych zmianach demograficznych zamieszkałych przez młodszą ludność o wyższej prędkości biologicznej zwiększyłoby pod względem ilościowym i jakościowym kapitał ludzki miasta Tczewa o 5 849 osób.

3.2 LUDNOŚĆ WEDŁUG WIEKU ZDOLNOŚCI DO PRACY

Do analizy sytuacji społeczno-ekonomicznej w powiązaniu z procesami demograficznymi, a przede wszystkim w celu pozyskania informacji dotyczących podaży i popytu na rynku pracy i przewidywania przyszłych wyzwań ekonomicznych wykorzystuje się klasyfikację ludności według wieku opartego na przesłankach społeczno-ekonomicznych. W ramach klasyfikacji ludności według wieku ekonomicznego wyróżnia się trzy grupy wiekowe tj.:

1. ludność w wieku **przedprodukcyjnym** (0-17 lat), czyli osoby które nie są zaliczane do zbiorowości pracujących;
2. ludność w wieku **produkcyjnym** (18-59 lat kobiety, 18-64 lata mężczyźni), czyli osoby stanowiące potencjalne zasoby pracy, które można sklasyfikować dodatkowo jako osoby w młodym wieku produkcyjnym w tzw. wieku mobilnym (18-44 lata) i osoby w starszym wieku produkcyjnym, w tzw. wieku niemobilnym (45-64 lata mężczyźni i 45-59 lat kobiety);
3. ludność w wieku **poprodukcyjnym** (60 lat i więcej kobiety, 65 lat i więcej mężczyźni), czyli populacja która zakończyła pracę zawodową i weszła w wiek emerytalny.

Zmiany w liczbie i strukturze ludności w wieku ekonomicznym w latach 2002-2060 w mieście Tczewie ukazują dane w tabeli 8.

Należy zaznaczyć, iż subpopulacja w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) w mieście Tczewie w latach 2002-2024 wykazywała tendencje regresywne i jej stan ilościowy obniżył się z 14,1 tys. osób w 2002 r. do 10,1 tys. osób w 2024 r. Spadek ten wyniósł 4,0 tys. osób, a udział względny populacji w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców skurczył się dość znacznie z 23,7% w 2002 r. do 18,1% w 2024 r. Zarysowane tendencje spadkowe w rozwoju omawianej subpopulacji to przede wszystkim wynik malejącej liczby urodzeń i migracji wewnętrznych.

Najliczniejszą grupę stanowiła subpopulacja w wieku produkcyjnym, czyli ta która pozostaje w ścisłym związku z rynkiem pracy. W 2002 r. stanowiła ona 63,4% ogółu ludności w mieście Tczewie, niestety w ciągu ostatnich dwudziestu lat następował systematyczny ubytek ilościowy omawianej subpopulacji, co potwierdzają dane zawarte w tabeli 8. W 2002 r. ludność ogółem w wieku produkcyjnym liczyła 38,0 tys. osób, a w 2024 r. wynosiła 32,6 tys. osób, co oznacza spadek w ciągu dwudziestu lat o 5,4 tys. osób, z kolei udziały względne w ogólnej liczbie ludności obniżone zostały z 63,4% w 2002 r. do 58,1% w 2024 r. Zarysowana sytuacja pozwala jednoznacznie stwierdzić, że w ostatnich dwóch dekadach kurczyły się permanentnie potencjalne zasoby pracy w mieście, niestety w dużej mierze dotyczyło to ludności w wieku produkcyjnym mobilnym, czyli tej części społeczeństwa, która odpowiada za zachowania matrymonialne i prokreacyjne. Zasoby ludności w wieku produkcyjnym mobilnym uległy skurczeniu z 24,1 tys. osób w 2002 r. do 19,4 tys. osób w 2024 r. Warto w tym miejscu zaznaczyć, iż coraz mniej liczne generacje zasilają rynek pracy, co ostatecznie może doprowadzić do braku możliwości zastąpienia liczby osób, które odchodzą z rynku pracy.

Tabela 8. Struktura ludności miasta Tczewa wg ekonomicznych grup wieku w latach 2002-2024 oraz scenariusz prognozy do 2060 r.

Lata	Ludność ogółem	przedprodukcyjny	Wiek			poprodukcyjny
			ogółem	mobilny	niemobilny	
2002 *	59 857	14 151	37 975	24 124	13 851	7 725
%	100,0	23,7	63,4	40,3	23,1	12,9
2011 **	57 990	10 878	34 040	21 292	12 748	13 072
%	100,0	18,8	58,7	36,7	22,0	22,5
2015	60 052	11 333	36 950	23 778	13 172	11 769
%	100,0	18,9	61,5	39,6	21,9	19,6
2020	58 177	10 912	34 187	21 440	12 747	13 078
%	100,0	18,7	58,8	36,8	22,0	22,5
2024	56 410	10 150	32 595	19 422	13 173	13 665
%	100,0	18,1	58,1	34,6	23,5	24,3
Scenariusz prognozy						
2025	56 203	10 177	32 276	18 974	13 302	13 750
%	100,0	18,1	57,5	33,8	23,7	24,5
2030	54 460	9 063	31 412	16 997	14 415	13 985
%	100,0	16,6	57,7	31,2	26,5	25,7
2035	52 077	8 021	29 697	15 363	14 334	14 359
%	100,0	15,4	57,0	29,5	27,5	27,6
2040	49 733	7 321	27 331	14 340	12 991	15 081
%	100,0	14,7	54,9	28,8	26,1	30,4
2045	47 525	7 103	24 643	13 566	11077	15 779
%	100,0	14,9	51,8	28,5	23,3	33,3
2050	45 344	6 904	22 219	12 815	9 404	16 221
%	100,0	15,2	49,0	28,3	20,7	35,8
2055	43 163	6 609	20 439	11 611	8 828	16 115
%	100,0	15,3	47,4	26,9	20,5	37,3
2060	40 953	6 170	19 387	10 840	8 547	15 396
%	100,0	15,1	47,4	26,5	20,9	37,5

* dane na podstawie NSP 2002, ** dane na podstawie NSP 2011

Ludność, Stan ludności, Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym w podziale na miasto i wieś, Bank Danych Lokalnych, Prognoza ludności dla gmin na lata 2023-2060, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl, 27.01.2026; opracowanie własne.

Bardzo istotne zmiany odnotowano w populacji w wieku poprodukcyjnym. Zestawienie danych w tabeli 8 pokazuje, że potencjał tej subpopulacji charakteryzuje się niezwykle dynamicznym wzrostem ilościowym (Tab. 8). Wychodzenie z rynku pracy roczników wyższych z lat pięćdziesiątych spowodowało, że w wieku poprodukcyjnym w ciągu ostatnich dwóch dekad w mieście Tczewie w 2024 r. znalazło się 13,7 tys. osób, co oznacza w porównaniu z 2002 r. prawie podwojenie liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. Drastycznie rosnąca liczba osób w wieku poprodukcyjnym i systematycznie malejąca liczba osób w wieku przedprodukcyjnym będzie stwarzać narastający problem starzenia się lokalnego rynku pracy, spowoduje zmniejszenie podaży siły roboczej i może negatywnie wpłynąć na budżet miasta poprzez rosnące wydatki związane z usługami skierowanymi dla osób starszych.

Należy w tym miejscu jednoznacznie podkreślić, iż zgodnie z prognozą ludności dla gmin na lata 2023-2060 przygotowaną przez Główny Urząd Statystyczny przewiduje się duży spadek osób w wieku produkcyjnym (Tab. 8). Szacuje się, że do 2060 r. w mieście Tczewie liczba osób w wieku produkcyjnym spadnie o 13,2 tys. osób w stosunku do 2024 r. tj. prawie o połowę. Podobny prognozuje się ubytek ludności w wieku produkcyjnym mobilnym, który ma się kształtować na poziomie 8,6 tys. osób, co w konsekwencji oznacza spadek

subpopulacji z 19,4 tys. osób w 2024 r. do 10,8 tys. osób w 2060 r. tj. o 44,4 %. Dodatkowo systematycznie zmniejszać się będzie liczba osób w wieku przedprodukcyjnym i obniży się z 10,1 tys. osób w 2024 r. do 6,2 tys. osób w 2060 r. Co prawda, stosunkowo słabsze będzie tempo przyrostu osób w wieku poprodukcyjnym, jednak ich udział w ogólnej liczbie ludności miasta Tczewa w 2060 r. będzie ponad dwukrotnie większy (37,6%) niż udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (15,1%). Zarysowana sytuacja przyczyni się do pogłębienia procesów starzenia się demograficznego ludności miasta oraz kryzysu zasobów pracy. Władze miejskie będą musiały wdrażać aktywną politykę społeczną i być może równoważyć niedobory na rynku pracy poprzez nową politykę migracyjną.

Bardziej korzystna pozostaje sytuacja na terenie gminy wiejskiej Tczew. W odróżnieniu od miasta Tczewa odznacza się ona młodszym demograficznie społeczeństwem (Tab. 9). W 2024 r. udział względny ludności w poszczególnych kategoriach wieku ekonomicznego w mieście kształtował się następująco: w wieku przedprodukcyjnym pozostawało 18,1% ogółu ludności, w wieku produkcyjnym 58,1% i w wieku poprodukcyjnym 24,3%, podczas gdy w gminie było to odpowiednio: 24,2%, 60,8% i 15,0%. Natomiast jeśli chodzi o scenariusz prognozy to w gminie Tczew, zarysują się pewne niekorzystne trendy w ekonomicznych grupach wieku ludności, ale i tak jej zasoby pracy będą liczniejsze i młodsze demograficznie.

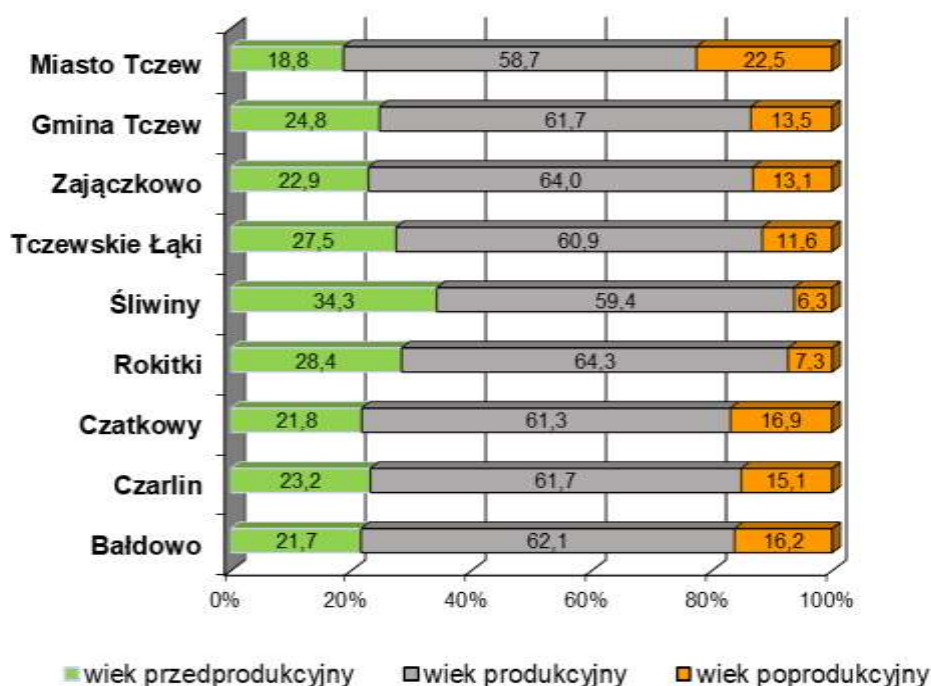
Tabela 9. Struktura ludności gminy Tczew wg ekonomicznych grup wieku w latach 2002-2024 oraz scenariusz prognozy do 2060 r.

Lata	Ludność ogółem	przedprodukcyjny	Wiek			poprodukcyjny
			ogółem	produkcyjny	niemobilny	
2002 *	10 781	3 125	6 443	4 504	1 939	1 186
%	100,0	29,2	59,8	41,8	18,0	11,0
2011 **	15 627	3 870	9 643	6 216	3 427	2 114
%	100,0	24,8	61,7	39,8	21,9	13,5
2015	13 953	3 257	9 027	5 950	3 077	1 669
%	100,0	23,3	64,7	42,6	22,1	12,0
2020	15 565	3 841	9 617	6 235	3 382	2 107
%	100,0	24,7	61,8	40,1	21,7	13,5
2024	16 402	3 971	9 965	6 159	3 806	2 466
%	100,0	24,2	60,8	37,6	23,2	15,0
Scenariusz prognozy						
2025	16 421	3 764	10 019	6 078	3 941	2 638
%	100,0	22,9	61,0	37,0	24,0	16,1
2030	17 146	3 388	10 532	5 997	4 535	3 226
%	100,0	19,8	61,4	35,0	26,4	18,8
2035	17 708	3 024	10 748	6 019	4 729	3 936
%	100,0	17,1	60,7	34,0	26,7	22,2
2040	18 152	2 940	10 606	6 017	4 589	4 606
%	100,0	16,2	58,4	33,1	25,3	25,4
2045	18 504	3 104	10 178	5 955	4 223	5 222
%	100,0	16,8	55,0	32,2	22,8	28,2
2050	18 651	3 199	9 714	5 858	3 856	5 738
%	100,0	17,2	52,1	31,4	20,7	30,7
2055	18 634	3 171	9 435	5 552	3 883	6 028
%	100,0	17,0	50,6	29,8	20,8	32,4
2060	18 515	3 055	1 376	5 331	4 045	6 084
%	100,0	16,5	50,6	28,8	21,8	32,9

* dane na podstawie NSP 2002, ** dane na podstawie NSP 2011

Źródło: Ludność, Stan ludności, Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym w podziale na miasto i wieś, Bank Danych Lokalnych, Prognoza ludności dla gmin na lata 2023-2060, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl, 27.01.2026; opracowanie własne.

Szczególną uwagę zwraca sytuacja jeśli dokonamy analizy ludności w kategorii ekonomicznych grup wieku w podziale na poszczególne miejscowości wiejskie położone w strefie podmiejskiej Tczewa (Ryc. 8). Według danych z Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 r. wszystkie miejscowości wiejskie charakteryzowały się wyższym udziałem osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym niż miasto Tczew. Wyjątkową uwagę należy zwrócić na 3 miejscowości podmiejskie tj. Śliwiny, Rokitki i Tczewskie Łąki, gdzie relacje między liczebnością grupy w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym są niezwykle korzystne w porównaniu nie tylko w stosunku do miasta Tczewa czy gminy wiejskiej Tczew, ale również na tle pozostałych miejscowości wiejskich pozostających w bliskim sąsiedztwie miasta. W miejscowościach: Śliwiny – 34,3% ogółu ludności w 2021 r. stanowili mieszkańcy w wieku przedprodukcyjnym oraz 6,3% w wieku poprodukcyjnym i odpowiednio: Rokitki – 28,4% i 7,3%, Tczewskie Łąki – 27,5% i 11,6%, Czarlin 23,2% i 15,1%, Zajązkowo – 22,9% i 13,1%, Czatkowy – 21,8% i 16,9%, Bałdowo – 21,7% i 16,2%, co na tle miasta Tczewa (18,8% i 22,5%) wskazuje na bardzo korzystną sytuację demograficzną miejscowości podmiejskich.

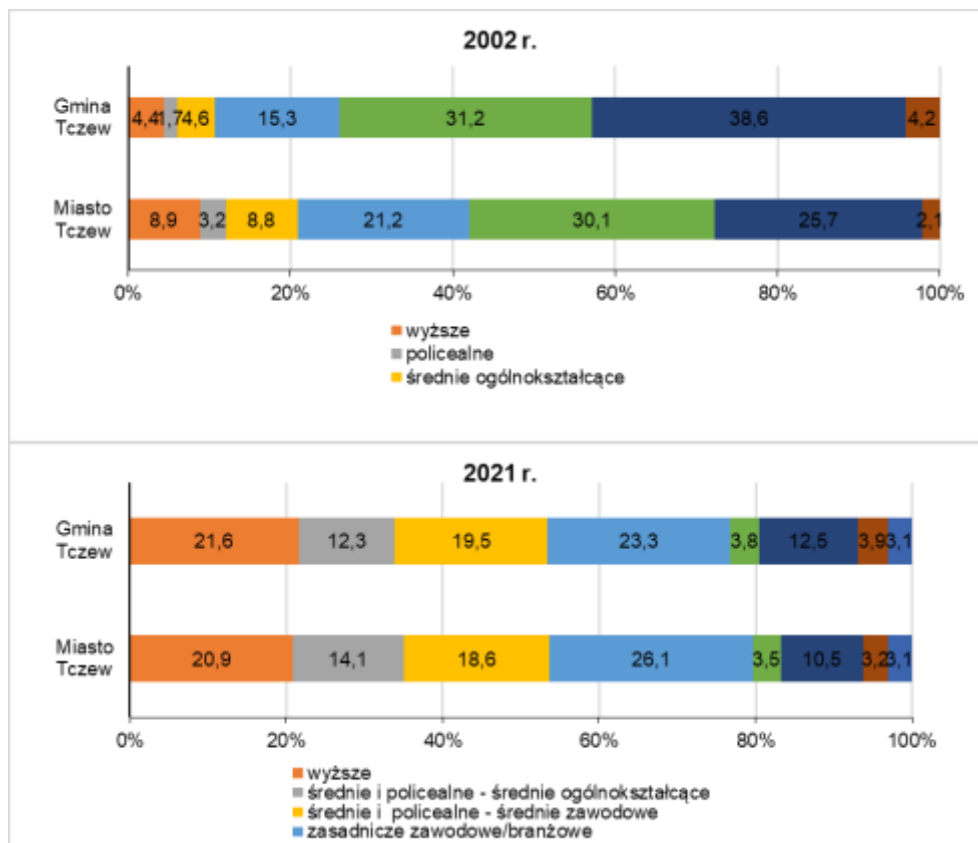
Rycina 8. Ludność według ekonomicznych grup wieku w mieście Tczewie na tle wybranych miejscowości wiejskich położonych w sąsiedztwie miasta w 2021 r.

Źródło: Narodowe Spisy Powszechno, NSP-2021-Ludność, Bank Danych Lokalnych, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl, 24.01.2026, opracowanie własne.

Podsumowując, rozszerzenie granic administracyjnych miasta o miejscowości położone w bezpośrednim sąsiedztwie z pewnością przyczyni się do zwiększenia zasobów siły roboczej na rynku pracy miasta Tczewa, a także wzmocni jego potencjał rozwojowy. W zasadzie tworzą one już znaczący strumień przepływu pracowniczego poprzez codzienne dojazdy do pracy. Liczba mieszkańców miasta Tczewa powiększyłaby się o 3 663 osoby w wieku produkcyjnym, w tym 2 484 osoby w wieku produkcyjnym mobilnym i 1 179 osób w wieku produkcyjnym niemobilnym.

3.3 STRUKTURA WYKSZTAŁCENIA LUDNOŚCI MIASTA TCZEWA I GMINY TCZEW

Wykształcenie to podstawowy element zasobów kapitału ludzkiego, który odgrywa kluczową rolę w życiu każdego człowieka, wpływając na jego rozwój osobisty, zawodowy i społeczny. Również w rozwoju miast ma ogromne znaczenie sprzyja bowiem powstawaniu i rozwojowi firm, przyciąga inwestorów i wspiera innowacje. Miasta z dobrze rozwiniętym systemem edukacji często stają się centrami technologii i biznesu, co w konsekwencji przekłada się na wyższe dochody mieszkańców i lepszy budżet miasta. Dostęp do edukacji daje również coraz większe szanse na znalezienie stabilnej pracy, awans i rozwój kariery, ponieważ współczesny rynek pracy ceni wiedzę i umiejętności. Inwestowanie w edukację sprawia, że jednostki są bardziej konkurencyjne, ponadto wykształcone społeczeństwo jest bardziej świadome i aktywne w życiu społecznym i politycznym miasta. Chętniej uczestniczy w wyborach, inicjuje zmiany i dba o przestrzeń publiczną. Miasta z dobrą ofertą edukacyjną przyciągają młodych ludzi i specjalistów z innych regionów, co sprzyja rozwojowi sektora kulturalnego, artystycznego i naukowego, a to z kolei zwiększa ich atrakcyjność. Wykształcenie więc nie tylko podnosi jakość życia mieszkańców, ale także stymuluje innowacje, rozwój gospodarczy i społeczną odpowiedzialność, a w efekcie przekłada się na dynamiczny rozwój miast.

Rycina 9. Zmiany w strukturze wykształcenia mieszkańców miasta Tczewa i gminy Tczew w 2002 i 2021 r.

Źródło: Narodowe Spisy Powszechne NSP 2002, NSP 2021, Bank Danych Lokalnych, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl, 22.01.2026; opracowanie własne.

W latach międzypisowych 2002-2021 (dla których możliwe jest pozyskanie informacji o wykształceniu ludności) zanotowano pozytywne zmiany w zakresie wykształcenia ludności w mieście Tczewie oraz w gminie wiejskiej Tczew. Udział ludności z wykształceniem wyższym w mieście wzrósł ponad dwukrotnie z 8,9% w 2002 do 20,9% w 2021 r., a w gminie Tczew wzrósł ponad czterokrotnie z 4,4% w 2002 r. do 21,6% w 2021 r., co należy uznać za niezwykle wyjątkową sytuację (Ryc. 9). Za pozytywny należy uznać fakt, iż w mieście Tczewie systematycznie spada od 2002 r. udział ludności z wykształceniem podstawowym (z 25,7 w 2002 r. do 10,5% w 2021 r.) i w mniejszym stopniu z zasadniczym zawodowym (z 30,1% w 2002 r. do 26,1% w 2021 r.).

Ważną rolę we wzroście liczby osób posiadających wyższe wykształcenie odgrywa także presja społeczna oraz aspiracje rodziców, którzy są przekonani, że zdobycie wyższego wykształcenia zapewnia lepszą przyszłość. Często rodziny zachęcają swoje dzieci do nauki na studiach, widząc w tym sposób poprawę statusu społecznego oraz zapewnienie stabilizacji finansowej. Wydaje się jednak, że ta tendencja jest w dużej mierze wynikiem zmieniających się postaw młodych ludzi, którzy decydując się na odkładanie decyzji o założeniu rodziny i zawarciu związku małżeńskiego, stawiają na rozwój swoich aspiracji edukacyjnych.

4 WYBRANE ELEMENTY RUCHU NATURALNEGO LUDNOŚCI W MIEŚCIE TCZEWIE I GMINIE TCZEW

4.1 ZMIANY W LICZBIE URODZEŃ

Podstawowymi elementami ruchu naturalnego ludności są urodzenia i zgony. Znajomość składowych ruchu naturalnego ma kluczowe znaczenie dla sporządzania bilansów ludności oraz identyfikacji procesów reprodukcji ludności, rozumianych jako odtwarzanie w czasie liczby i struktury populacji pod wpływem ruchu naturalnego oraz migracji. W niniejszym opracowaniu reprodukcję ludności ujmuje się w węższym znaczeniu, jako proces odtwarzania stanu i struktury ludności według wieku, wynikający wyłącznie ze strumienia urodzeń i zgonów. Należy zaznaczyć, iż poziom urodzeń jest determinowany przede wszystkim strukturą ludności w młodszych grupach wieku produkcyjnego oraz skłonnością tych osób do podejmowania decyzji prokreacyjnych. O ile pierwszy z wymienionych czynników można stosunkowo łatwo i w sposób mierzalny określić poprzez analizę liczby i struktury kobiet w wieku rozrodczym, liczby zawieranych małżeństw oraz wieku nowożeńców, o tyle zachowania matrymonialne i prokreacyjne są znacznie bardziej złożone. Kształtują je bowiem liczne uwarunkowania o charakterze ekonomicznym, socjologicznym, psychologicznym, religijnym oraz prawno-ekonomicznym.

Tabela 10. Zmiany w przyroście naturalnym w mieście Tczewie w latach 1999-2024 oraz scenariusz prognozy do 2060 r.

Lata	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
	w l.b.			na 1000 ludności		
1999	609	519	90	10,2	8,7	1,5
2000	623	531	92	10,4	8,9	1,5
2005	625	528	97	10,4	8,8	1,6
2010	707	567	140	11,6	9,3	2,3
2015	601	637	-36	10,0	10,6	-0,6
2020	551	666	-115	9,5	11,4	-1,9
2024	377	584	-207	6,7	10,4	-3,7
Scenariusz prognozy						
2025	430	641	-211	7,7	11,4	-3,8
2030	396	669	-273	7,3	12,3	-5,0
2035	388	734	-346	7,5	14,1	-6,6
2040	386	750	-364	7,8	15,1	-7,3
2045	380	759	-379	8,0	16,0	-8,0
2050	344	739	-395	7,6	16,3	-8,7
2055	301	699	-398	7,0	16,2	-9,2
2060	276	696	-420	6,7	17,0	-10,3

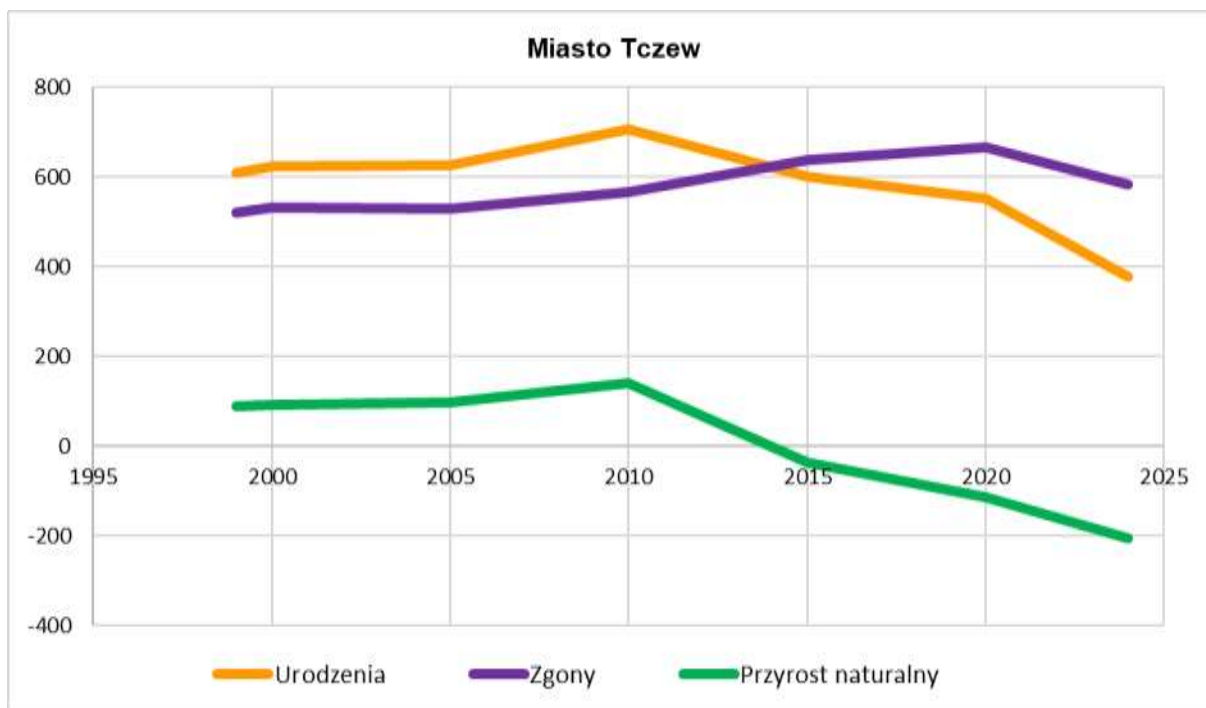
Źródło: Stan ludności, Urodzenia i zgony, Bank Danych Lokalnych, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl, 25.01.2026; Prognoza ludności dla gmin na lata 2023-2060, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl, 25.01.2026; opracowanie własne.

Jak wynika z zestawienia danych w tabeli 10 urodzenia pozostają tą składową przyrostu naturalnego, która podlega największym i to bardzo niekorzystnym zmianom. Liczba urodzeń w mieście Tczewie w latach 1999-2024 zmniejszyła się z 609 urodzeń żywych w 1999 r. do 377 urodzeń żywych w 2024 r. Spadek liczby urodzeń wyniósł więc

44,4% i zgodnie z prognozą demograficzną ludności przygotowaną przez Główny Urząd Statystyczny spadek liczba urodzeń będzie się w dalszym ciągu pogłębiać do 2060 r. (Tab. 10). Dokładniejszą miarą poziomu rodności jest współczynnik urodzeń, który wyraża stosunek liczby urodzeń żywych w danej populacji do średniej liczby ludności tej populacji bez względu na płeć i wiek. W 1999 r. w mieście Tczewie współczynnik urodzeń wynosił 10,2‰, podczas gdy w 2024 r. kształtował się na poziomie 6,7‰, tak więc jego intensywność była niższa niż przeciętna dla woj. pomorskiego (9,9‰) i równa średniej ogólnopolskiej (6,7‰).

Należy podkreślić, iż na intensywność urodzeń według J.Z. Holzera (2003) oddziałują w zasadzie dwie grupy czynników: 1) czynniki demograficzne (inaczej wymierne) do których zalicza się liczbę i strukturę kobiet w wieku rozrodczym, liczbę zawieranych małżeństw i strukturę nowożeńców według wieku; 2) czynniki pozademograficzne (niewymierne) tj. ekonomiczne, socjologiczne, psychologiczne, religijne czy prawno-ekonomiczne.

W opracowaniu uwaga zostanie skoncentrowana na czynnikach demograficznych. Wnikliwa analiza poszczególnych czynników demograficznych dotyczących miasta Tczewa wskazuje, że liczba kobiet w wieku rozrodczym (15-49 lat) zmniejszyła się prawie o połowę z 16,2 tys. kobiet w 2002 r. do 14,6 tys. kobiet w 2024 r., ponadto liczba kobiet w wieku podwyższonej prężności biologicznej (20-39 lat) obniżyła się z 8,9 tys. kobiet w 2002 r. do 6,7 tys. kobiet w 2024 r. W efekcie udział względny kobiet w wieku rozrodczym w ogólnej liczbie ludności zmniejszył się z 27,1% w 2002 r. do 22,8% w 2024 r., a kobiet w kohorcie 20-39 lat z 14,9% w 2002 r. do 11,8% w 2024 r. (Ryc. 6). Jeśli natomiast rozpatrzmy liczbę zawartych małżeństw to również ocena wypada niekorzystnie. Ich liczba w latach 1999-2024 zmniejszyła się z 387 zawartych związków małżeńskich w 1999 r. do 202 małżeństw w 2024 r., a współczynnik małżeństw obniżył się prawie o połowę z 6,5‰ w 1999 r. do 3,6‰ w 2024 r. Skłonność matrymonialna mieszkańców miasta była niższa w stosunku do ludności woj. pomorskiego (3,9‰) i kraju (4,4‰). Podsumowując, w ostatnich latach mamy do czynienia ze słabnącą prokreacją wskutek niekorzystnych uwarunkowań demograficznych, które zgodnie ze scenariuszem prognozy utrzymywać się będą do 2060 r. (Tab. 10). Wydaje się, że coraz większą rolę w ograniczeniu aktywności prokreacyjnej ludzi młodych odgrywają czynniki pozademograficzne, które należy wiązać ze zmianami obyczajowo-kulturowymi, kwestiami ekonomicznymi, trudnościami z uzyskaniem samodzielnego mieszkania czy rosnącą dobrowolną bezdzietnością ludzi młodych (Jażewicz, Szymańska 2024).

Rycina 10. Zmiany w składowych przyrostu naturalnego ludności miasta Tczewa i gminy Tczew w latach 1999-2024.

Źródło: Stan ludności. Urodzenia i zgony, Bank Danych Lokalnych, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl, 27.01.2026; opracowanie własne.

Tabela 11. Zmiany w przyroście naturalnym ludności w gminie Tczew w latach 1999-2024 oraz scenariusz prognozy do 2060 r.

Lata	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
	w l.b.			na 1000 ludności		
1999	156	113	43	14,8	10,7	4,1
2000	133	71	62	12,5	6,7	5,8
2005	131	96	35	11,7	8,6	3,1
2010	173	94	79	13,6	7,4	6,2
2015	148	96	52	10,6	6,9	3,7
2020	168	129	39	10,8	8,3	2,5
2024	111	109	2	6,8	6,6	0,2
Scenariusz prognozy						
2025	138	130	8	8,4	7,9	0,5
2030	144	156	-12	8,4	9,1	-0,7
2035	156	161	-5	8,8	9,1	-0,3
2040	173	194	-21	9,5	10,7	-1,2
2045	172	226	-7	12,2	12,6	-0,4
2050	163	239	-76	8,7	12,8	-4,1
2055	151	248	-97	8,1	13,3	-5,2
2060	143	263	-120	7,7	14,2	-6,5

Źródło: Stan ludności, Urodzenia i zgony, Bank Danych Lokalnych; Prognoza ludności dla gmin na lata 2023-2060, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl, 25.01.2026; opracowanie własne.

Inaczej wygląda sytuacja jeśli rozpatrzmy układ miasto Tczew – gmina wiejska Tczew. Zgodnie z oczekiwaniami w badanym okresie współczynnik urodzeń był najniższy w centrum układu, czyli w mieście Tczewie, podczas gdy w gminie wiejskiej poziom rodności pozostaje wyższy (Tab. 11, Ryc. 10). Z kolei liczba kobiet w wieku rozrodczym (15-49 lat) na terenach wiejskich zwiększyła się z 2,9 tys. w 2002 r. do 4,1 tys. kobiet w 2024 r., a w wieku 20-39 lata wzrosła z 1,6 tys. w 2002 r. do 2,1 tys. w 2024 r., co jednoznacznie wskazuje na większe możliwości prokreacyjne kobiet w gminie Tczew.

4.2 ZMIANY W LICZBIE ZGONÓW

Umieralność stanowi jeden z kluczowych elementów ruchu naturalnego ludności, wpływając zarówno na tempo zmian liczebności populacji, jak i na jej strukturę według płci i wieku. Analiza poziomu i natężenia zgonów dostarcza istotnych informacji na temat kondycji zdrowotnej społeczeństwa oraz jakości życia ludności. Dane dotyczące umieralności mają również fundamentalne znaczenie w procesie prognozowania liczby ludności, co przekłada się na możliwość racjonalnego planowania rozwoju przestrzennego, systemu edukacji oraz ochrony zdrowia. Podobnie jak w przypadku urodzeń, liczba zgonów uwarunkowana jest czynnikami demograficznymi, spośród których kluczową rolę odgrywa struktura ludności według płci i wieku. Umieralność wykazuje wyraźne zróżnicowanie w poszczególnych grupach wiekowych oraz pomiędzy kobietami i mężczyznami, co znajduje odzwierciedlenie w przeciętnej długości trwania życia. Na poziom umieralności wpływają także czynniki społeczno-ekonomiczne, warunki życia, poziom rozwoju opieki medycznej oraz styl życia ludności.

Analiza bezwzględnego oraz względnego poziomu zgonów w mieście Tczewie wskazuje, że do 2020 r. liczba zgonów pozostawała zasadniczo na zbliżonym poziomie. Średnia roczna liczba zgonów w latach 1999–2019 wynosiła 578 osób i była w dużej mierze konsekwencją systematycznego wzrostu udziału osób w wieku 65 lat i więcej w strukturze

ludności (Tab. 10, Ryc. 10). Odwrócenie opisanej tendencji nastąpiło w latach 2020–2022, kiedy to pandemia wywołana wirusem SARS-CoV-2 istotnie wpłynęła na wzrost umieralności. W okresie największego nasilenia pandemii, tj. w 2021 r., liczba zgonów wzrosła do 797 osób. Równocześnie odnotowano wyraźny wzrost współczynnika umieralności, który zwiększył się z 8,7‰ w 1999 r. do 10,4‰ w 2024 r.

W odróżnieniu od miasta miejscowości wiejskie położone w pierwszym pierścieniu suburbanizacyjnym charakteryzują się stosunkowo niższym poziomem umieralności. Jest to naturalna prawidłowość bowiem mieszkańcy terenów podmiejskich odznaczają się młodszą strukturą wieku, a także mniej zaawansowanymi procesami starzenia demograficznego. Przykładowo w 2024 r. współczynnik zgonów w mieście Tczewie wynosił 10,4‰, natomiast w gminie wiejskiej Tczew był równy 6,6‰.

Zgodnie ze scenariuszem projekcji demograficznej liczba zgonów w Tczewie będzie wzrastać i osiągnie apogeum w 2045 r., w późniejszym okresie tempo zmian osłabnie. Po 2030 r. zwiększy się również liczba zgonów w gminie Tczew (Tab. 11).

4.3 PRZYROST NATURALNY

Przeprowadzona analiza procesów rodności i umieralności pozwala określić, czy i w jakim stopniu liczba urodzeń żywych kompensuje ubytki ludności wynikające ze zgonów, a także w jaki sposób procesy te wpływają na kształtowanie się przyrostu naturalnego. Przyrost naturalny ludności definiowany jest jako różnica pomiędzy liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów, przy czym nadwyżka urodzeń oznacza wzrost liczby mieszkańców, natomiast przewaga zgonów nad urodzeniami prowadzi do spadku liczebności populacji.

Na podstawie danych przedstawionych w tabeli 10 oraz na rycinie 10 można stwierdzić utrzymujący się, wyraźny trend spadku liczby urodzeń przy jednoczesnym wzroście liczby zgonów, co w konsekwencji prowadzi do systematycznego pogłębiania się regresu demograficznego miasta Tczewa. Już od 2015 r. liczba urodzeń nie jest w stanie zrekompensować strat ludności spowodowanych rosnącą umieralnością. O ile w 2015 r. ubytek naturalny wynosił 36 osób, o tyle w 2024 r. zwiększył się on ponad sześciokrotnie, osiągając poziom 207 osób.

Prognozy demograficzne opracowane przez Główny Urząd Statystyczny na lata 2025–2060 jednoznacznie wskazują na dalsze kurczenie się składowych przyrostu naturalnego w mieście Tczewie (tab. 10). Zgodnie z przewidywaniami, w 2060 r. liczba urodzeń żywych wyniesie 276, natomiast liczba zgonów osiągnie poziom 696. Oznacza to, że liczba zgonów będzie ponad dwukrotnie wyższa od liczby urodzeń, co doprowadzi do dalszego pogłębiania się ubytku naturalnego ludności. Zdecydowanie korzystniejsza sytuacja kształtuje się w gminie Tczew, zarówno pod względem wartości bezwzględnych, jak i współczynników przyrostu naturalnego (Tab. 11, Ryc. 10). Wynika to przede wszystkim z młodszej struktury demograficznej ludności zamieszkującej miejscowości suburbanne położone w otoczeniu miasta Tczewa. Selektywny charakter migracji sprzyja napływowi osób młodszych, które cechują się większą skłonnością do zakładania rodzin i podejmowania decyzji prokreacyjnych.

5 RUCH WĘDRÓWKOWY LUDNOŚCI MIASTA TCZEWA I GMINY TCZEW

5.1 STRUKTURA NAPŁYWU I ODPLYWU LUDNOŚCI

Przemieszczenia ludności stanowią współcześnie bardzo znaczący element zmian zarówno w liczebności populacji określonych obszarów, ale także prowadzą do zmian struktur demograficznych (np. struktura wg. wieku i płci), czy nawet natężenia procesów demograficznych, takich jak urodzenia i zgony, czy starzenie się demograficzne, bądź odmładzanie populacji (Szymańska 2023). Migracje jako zjawisko wielopłaszczyznowe, uwarunkowane wieloma czynnikami stanowią na poziomie lokalnym wyzwanie dla prowadzenia polityki ludnościowej przez władze samorządowe, gdyż znajdują swoje odzwierciedlenie nie tylko w konieczności zaspokajania potrzeb określonych grup ludności, ale także mają ogromny wpływ na gospodarkę, w tym rynek pracy jednostki samorządowej (Jażewicz 2023; Szymańska 2023).

Wielkość napływu migracyjnego od 2000 r. w mieście Tczewie ulegała systematycznemu obniżaniu. O ile przeciętnie rocznie w latach 2000-2009 notowano napływ na poziomie 526 osób, to już w następnym dziesięcioleciu (2010-2019) zmniejszył się on do około 489 osób przeciętnie rocznie, a od 2020 roku zmalał do 416 osób rocznie (Tab. 12). Z drugiej strony przeciętny roczny odpływ mieszkańców miasta w latach 2000-2024 kształtował się na poziomie 654 osób w pierwszej dekadzie badanego okresu oraz około 658 osób po roku 2010 (Tab. 13). W analizie długoletniej wymeldowania ludności z miasta Tczewa również maleją, jednak tempo tych zmian jest zdecydowanie wolniejsze niż tempo spadku zameldowań. Ten długoletni proces wyraźnie wskazuje, że jeśli nie ma rekompensaty w postaci przyrostu naturalnego, populacji miasta grozi stałe zmniejszanie się jej potencjału.

Ugruntowana jest również charakterystyczna dla miasta Tczewa struktura napływu i odpływu ludności zarówno w zakresie zameldowań w ruchu wewnętrznym i zagranicznym, jak też w zakresie kierunków napływu z miast i ze wsi. Wyraźnie w mieście Tczewie dominującym kierunkiem napływu ludności jest ruch wewnętrzny, czyli zameldowania z innych jednostek samorządowych. Wskaźnik ten w pierwszej dekadzie badanego okresu kształtował się na poziomie 97,4%, natomiast po roku 2010 nieco zmalał do ponad 95%, jednak jest to znacząco dominujący kierunek. Jednocześnie zameldowania z zagranicy stanowiły nieznaczny odsetek, bowiem około 2,6% w pierwszej dekadzie, i zwiększyły się do 4,7% w kolejnych latach (Tab. 12).

Nieco większym zróżnicowaniem charakteryzuje się struktura odpływu w ruchu wewnętrznym i zagranicznym. Tendencja do osiedlania się w innych jednostkach administracyjnych stanowiła przeciętnie rocznie od 89% w latach 2000-2009, zwiększając się w kolejnych latach do 95,2% w okresie 2010-2019 i aż do 98,1% po roku 2020. Tym samym wymeldowania z miasta Tczewa za granicę kraju wynosiły około 11% rocznie w latach 2000-2009 i zmalały do około 4,8% w latach 2010-2019 oraz do 1,9% w latach następnych (Tab. 13).

Znacznie większym zmianom uległa struktura zameldowań i wymeldowań według kierunku miasto-wieś. O ile zameldowania z innych miast do miasta Tczewa stanowiły 47,2% wszystkich zameldowań w latach 2000-2009 to już w kolejnej dekadzie (tj. 2010-2019) uległy

zmniejszeniu do 39%, a od 2020 r. do 38%. W całym badanym okresie przeważają więc zameldowania ze wsi i stanowiły odpowiednio 52,8% przeciętnie rocznie w latach 2000-2009, 61% w latach 2010-2019 oraz 62% od 2020 r. Oznacza to stale zwiększającą się tendencję do napływu z obszarów wiejskich (Tab. 12).

Nieco odmienna sytuacja występuje w zakresie odpływu ludności na obszary wiejskie, gdzie zanotowano wzrost wymeldowań w tym kierunku. W latach 2000-2009 z miasta Tczewa na wieś wymeldowało się przeciętnie rocznie 63,8% osób, w latach 2010-2019 już 67,5%, a po roku 2020 udział tej grupy wzrósł o kolejne 4 punkty procentowe do 71,5% (Tab. 13). Sytuacja taka bardzo wyraźnie potwierdza postępujące procesy suburbanizacyjne.

Tabela 12. Struktura napływu ludności do miasta Tczewa na tle gminy Tczew w latach 2000-2024.

Lata	Przeciętny roczny napływ ogółem	W tym przeciętnie rocznie:			
		Zameldowania w ruchu wewnętrznym	Zameldowania z zagranicy	Zameldowania z miast	Zameldowania ze wsi
	[osoby]	[%]			
Miasto Tczew					
2000-2009	526	97,4	2,6	47,2	52,8
2010-2019*	489	95,3	4,7	39,0	61,0
2020-2024	416	95,2	4,8	38,0	62,0
Gmina Tczew					
2000-2009	261	99,4	0,6	78,3	21,7
2010-2019*	354	99,2	0,8	80,3	19,7
2020-2024	381	98,4	1,6	81,0	19,0

* Dla roku 2015 brak jest danych dotyczących napływu z zagranicy. Do wyliczenia struktury uwzględniono dla tego roku jedynie napływ w ruchu wewnętrznym.

Źródło: *Ludność, Migracje wewnętrzne i zagraniczne*, Bank Danych Lokalnych, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl, 14.12.2025; opracowanie własne.

Zupełnie odmienna sytuacja występuje w gminie Tczew otaczającej miasto Tczew. Gmina ta w analizowanych okresach notuje stały wzrost przeciętnego napływu ludności. W początkowym okresie (2000-2009) gmina pozyskiwała średnio rocznie 261 mieszkańców, a w kolejnych okresach zanotowano znaczny wzrost do 354 osób przeciętnie rocznie w latach 2010-2019 i nawet do 381 mieszkańców w ostatnich latach tj. 2020-2024. Jak wskazują dane umieszczone w tabeli 12 gmina Tczew w jeszcze większym stopniu niż miasto pozyskuje mieszkańców z innych obszarów kraju (ponad 98%). W znacznie większym stopniu niż miasto Tczew, gmina Tczew pozyskuje mieszkańców z terenów miejskich. Zameldowania z innych miast wynosiły w latach 2000-2009 78,3%, w latach 2010-2019 odpowiednio 80,3% oraz w ostatnich 5 latach przeciętnie rocznie aż 81%. Tym samym delikatnie zmieniła się także struktura przyjazdów ze wsi, gdzie zarysowuje się tendencja spadku udziału migrantów z innych jednostek wiejskich.

W zakresie struktury wymeldowań z gminy Tczew ważnym elementem jest przeciętna wielkość odpływu, która wykazuje niskie tempo wzrostu (około 2,5% od 2000 r.). W latach 2000-2009 przeciętnie notowano 169 wymeldowań, w latach 2010-2019 nieco więcej, ponieważ 175, natomiast w ostatnim okresie tj. 2020-2024 wartość ta również się zwiększyła, jednak nie tak mocno do 179 wymeldowań przeciętnie rocznie (Tab. 13). Zaznaczyć jednak

należy w tym miejscu, że w gminie Tczew przeciętny poziom odpływu w całym analizowanym okresie jest zdecydowanie niższy niż przeciętny poziom napływu ludności. W bilansie ruchu migracyjnego gmina Tczew stale powiększa swój potencjał ludnościowy.

W strukturze odpływu ludności z gminy Tczew przeważają wyjazdy w ruchu wewnętrznym i ich udział pozostaje stale na bardzo wysokim poziomie. Przeciętny poziom wymeldowań z gminy Tczew na inne tereny kraju stanowił w latach 2020-2024 aż 98%. Oznacza to znikomy udział wyjazdów za granicę. Mniej jednostronny pozostaje kierunek odpływu ludności miasto-wieś. Choć w tym przypadku dominacja wymeldowań do miast jest także bardzo wyraźna. Wymeldowania do miast stanowią ponad 65% wszystkich wymeldowań z gminy.

Tabela 13. Struktura odpływu ludności z miasta Tczewa na tle gminy Tczew w latach 2000-2024.

Lata	Przeciętny roczny odpływ ogółem [osoby]	W tym przeciętnie rocznie:			
		Wymeldowania w ruchu wewnętrznym	Wymeldowania za granicę	Wymeldowania do miast	Wymeldowania na wieś
		[%]			
Miasto Tczew					
2000-2009	654	89,0	11,0	36,2	63,8
2010-2019*	658	95,2	4,8	32,5	67,5
2020-2024	657	98,1	1,9	28,5	71,5
Gmina Tczew					
2000-2009	169	96,6	3,4	66,3	33,7
2010-2019*	175	96,7	3,3	68,2	29,2
2020-2024	179	98,0	2,0	65,7	31,8

* Dla roku 2015 brak jest danych dotyczących odpływu z zagranicy. Do wyliczenia struktury uwzględniono dla tego roku jedynie napływ w ruchu wewnętrznym.

Źródło: *Ludność, Migracje wewnętrzne i zagraniczne*, Bank Danych Lokalnych, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl, 14.12.2025; opracowanie własne.

Znaczenia nabiera w tym kontekście przestrzenny wymiar wymiany migracyjnej miasta Tczewa oraz sąsiadującej z nim gminy Tczew. Jak wynika z danych prezentowanych w tabeli 14 podstawowa wymiana ludności gminy Tczew zachodzi z miastem Tczewem, zarówno w zakresie napływu jak i odpływu ludności. W latach 2000-2024, ponad 60% osób, które osiedliły się w gminie Tczew pochodziło z miasta Tczewa. Z kolei mieszkańcy gminy Tczew wymeldowują się do miasta Tczewa początkowo w 42,6%, a w latach 2020-2024 w 43,4%. Wskazuje to na dosyć dużą dysproporcję pomiędzy napływem i odpływem i znaczące pozyskiwanie mieszkańców z terenów miasta Tczewa.

Poddając analizie mieszkańców miasta w analizowanym okresie w strukturze migrantów zwiększa się napływ migrantów z gminy Tczew do miasta Tczewa. Wynosił on przeciętnie 14,3% ogólnej liczby zameldowań do miasta w latach 2000-2009 oraz odpowiednio 16,5% w latach 2010-2019 i 19,2% w latach 2020-2024. Na nieco większym poziomie pozostaje odpływ mieszkańców miasta do gminy Tczew i wynosił przeciętnie w ostatnich latach nieco ponad 36% całego odpływu z miasta. Bilans ostateczny wskazuje na utratę mieszkańców miasta na rzecz ościennej gminy Tczew.

Tabela 14. Wymiana migracyjna miasta Tczewa z gminą ościenną Tczew w latach 2002-2024.

Gmina	Napływ z:			Odływ do:		
	2002-2009	2010-2019	2020-2024	2002-2009	2010-2019	2020-2024
Miasto Tczew						
Gminy Tczew	576	771	380	1371	2230	1189
Ogółem liczba migrantów	4039	4665	1982	4862	6267	3221
% gminy sąsiadującej	14,3	16,5	19,2	28,2	35,6	36,9
Gmina Tczew						
Miasta Tczewa	1371	2230	1189	576	771	380
Ogółem liczba migrantów	2232	3512	1872	1352	1689	875
% gminy sąsiadującej	61,4	63,5	63,5	42,6	45,6	43,4

Źródło: *Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według gminy poprzedniego i obecnego miejsca zamieszkania, Wyniki badań bieżących*, Baza Demografia, 2002-2024, www.demografia.stat.gov.pl, 10.01.2026; opracowanie własne.

Pozostałe znaczące kierunki skąd pochodzą migranci w głównym strumieniu wymiany ludności dotyczą powiatu tczewskiego, a patrząc szerzej regionu pomorskiego. Aż 92% zameldowań do miasta Tczewa pochodziło w województwa pomorskiego. Pozostałe województwa stanowiły marginalny odsetek, a sąsiadujące województwa (warmińsko-mazurskie i kujawsko-pomorskie) po nieco ponad 2%. Biorąc pod uwagę poziom powiatowy, spośród wszystkich zameldowań najczęściej do miasta Tczewa napływała ludność z powiatu tczewskiego (42,8% ogółu napływu), następnie z miasta Gdańsk (13%), powiatu malborskiego (10%), starogardzkiego (9,6%) oraz powiatu gdańskiego (7,5%).

Jeszcze dokładniej główne strumienie migracji wyznaczają przemieszczenia pomiędzy gminami. Do miasta Tczewa z zamiarem osiedlenia się, oprócz gminy Tczew, przyjeżdżają głównie osoby z miasta Gdańska (Tab. 15). Do roku 2024 było to około 11% wszystkich osób przyjeżdżających w celu osiedlenia się. Dostyc znaczna część migrantów pochodziła także z gminy Subkowy w powiecie tczewskim, gminy Lichnowy w powiecie malborskim oraz gmin Pelplin i Gniew w powiecie tczewskim, ale również ze Starogardu Gdańskiego, z Gdyni, czy też z Malborka. Całkiem duży udział w tym strumieniu stanowią osoby pochodzące z gminy Pszczółki w powiecie gdańskim, z gminy Smętowo Graniczne w powiecie starogardzkim, czy też z gminy Morzeszczyn w powiecie tczewskim. W mniejszym zakresie do miasta Tczewa przybywają mieszkańcy z miasta Elbląg, gminy Starogard Gdański (powiat starogardzki), czy z gminy Miłoradz (powiat malborski). Ostatecznie dostyc duży strumień migrantów stanowią osoby pochodzące łącznie z Trójmiasta, ponieważ aż 16,6% całego napływu ludności do miasta Tczewa. Pozostałe źródła migrantów stanowią najczęściej inne gminy województwa pomorskiego, a napływ migracyjny do miasta Tczewa ma raczej charakter lokalny i ograniczony jest to gmin Pomorza.

Podobna sytuacja występuje w zakresie wymeldowań z miasta Tczewa. Najczęściej, tj. 28-37% migrantów kieruje się do gminy Tczew, a następnie do największych miast regionu tj. Gdańska i Gdyni. W dalszej kolejności mieszkańcy Tczewa kierują się do gmin powiatu tczewskiego, w tym szczególnie do gminy Subkowy (5,4%) i Pelplin (2,7%). Duży strumień wysiedleni z miasta Tczewa kieruje się do gmin powiatu gdańskiego, a do najczęściej wybieranych należą: gmina Pszczółki (3,9%), miasto Pruszcz Gdański (2,9%), gmina Pruszcz Gdański (2,3%) oraz gmina Trąbki Wielkie (1,0%). Na uwagę zasługuje również strumień wysiedleni do gminy Lichnowy – 2,8% (powiat malborski), czy też do

samego miasta Malbork (2,0%). Odpływ do powiatu starogardzkiego stanowi ponad 7%, w tym głównie do miasta Starogard Gdański – 2,2% i gminy Starogard Gdański – 1,5% oraz nieco mniej do gminy Skarszewy – poniżej 1%.

Pozostałe wymeldowania dotyczą dużych miast województw sąsiadujących, tj. Bydgoszczy, Torunia i Grudziądza z województwa kujawsko-pomorskiego, czy też Elbląga, Iławy i Olsztyna z województwa warmińsko-mazurskiego. Częściowo mieszkańcy Tczewa przenoszą się też do Warszawy i w mniejszym zakresie do innych dużych miast Polski.

Tabela 15. Kierunki migracyjne ludności na pobyt stały w mieście Tczewie w ruchu wewnętrznym w latach 2002-2024.

Wyszczególnienie*	Rodzaj jednostki terytorialnej**	2002-2009		2010-2019		2020-2024	
		[osoby]	[%]	[osoby]	[%]	[osoby]	[%]
Zameldowania do Miasta Tczewa z:							
Tczew	GW	576	14,3	771	16,5	380	19,2
Gdańsk	MNPP	455	11,3	426	9,1	227	11,5
Subkowy	GW	204	5,1	260	5,6	79	4,0
Lichnowy	GW	141	3,5	226	4,8	81	4,1
Pelplin	OW w GMW	120	3,0	198	4,2	61	3,1
Gniew	OW w GMW	135	3,3	140	3,0	35	1,8
Pelplin	M w GMW	134	3,3	138	3,0	27	1,4
Starogard Gdański	GM	119	2,9	127	2,7	42	2,1
Gdynia	MNPP	125	3,1	110	2,4	41	2,1
Gniew	M w GMW	97	2,4	103	2,2	39	2,0
Malbork	GM	98	2,4	85	1,8	54	2,7
Pszczółki	GW	77	1,9	103	2,2	47	2,4
Smętowo Graniczne	GW	54	1,3	76	1,6	32	1,6
Morzyszczyn	GW	52	1,3	66	1,4	41	2,1
Pruszcz Gdański	GM	58	1,4	45	1,0	25	1,3
Elbląg	MNPP	45	1,1	52	1,1	17	0,9
Starogard Gdański	GW	27	0,7	54	1,2	33	1,7
Miłoradz	GW	48	1,2	46	1,0	18	0,9
Wymeldowania z Miasta Tczewa do:							
Tczew	GW	1371	28,2	2230	35,6	1189	36,9
Gdańsk	MNPP	559	11,5	708	11,3	291	9,0
Subkowy	GW	261	5,4	248	4,0	157	4,9
Pszczółki	GW	180	3,7	170	2,7	137	4,3
Gdynia	MNPP	157	3,2	183	2,9	84	2,6
Pruszcz Gdański	GM	170	3,5	143	2,3	50	1,6
Lichnowy	GW	126	2,6	170	2,7	56	1,7
Pruszcz Gdański	GW	87	1,8	136	2,2	64	2,0
Starogard Gdański	GM	86	1,8	113	1,8	67	2,1
Malbork	GM	114	2,3	88	1,4	43	1,3
Starogard Gdański	GW	61	1,3	72	1,1	58	1,8
Pelplin	OW w GMW	69	1,4	68	1,1	44	1,4
Pelplin	M w GMW	60	1,2	65	1,0	25	0,8
Trąbki Wielkie	GW	39	0,8	52	0,8	28	0,9
Miłoradz	GW	8	0,2	73	1,2	32	1,0
Gniew	OW w GMW	52	1,1	37	0,6	23	0,7
Skarszewy	M w GMW	29	0,6	46	0,7	37	1,1

* W tabeli ujęto kierunki, w których uczestniczyło powyżej 100 osób łącznie w całym badanym okresie tj. w latach 2002-2024.

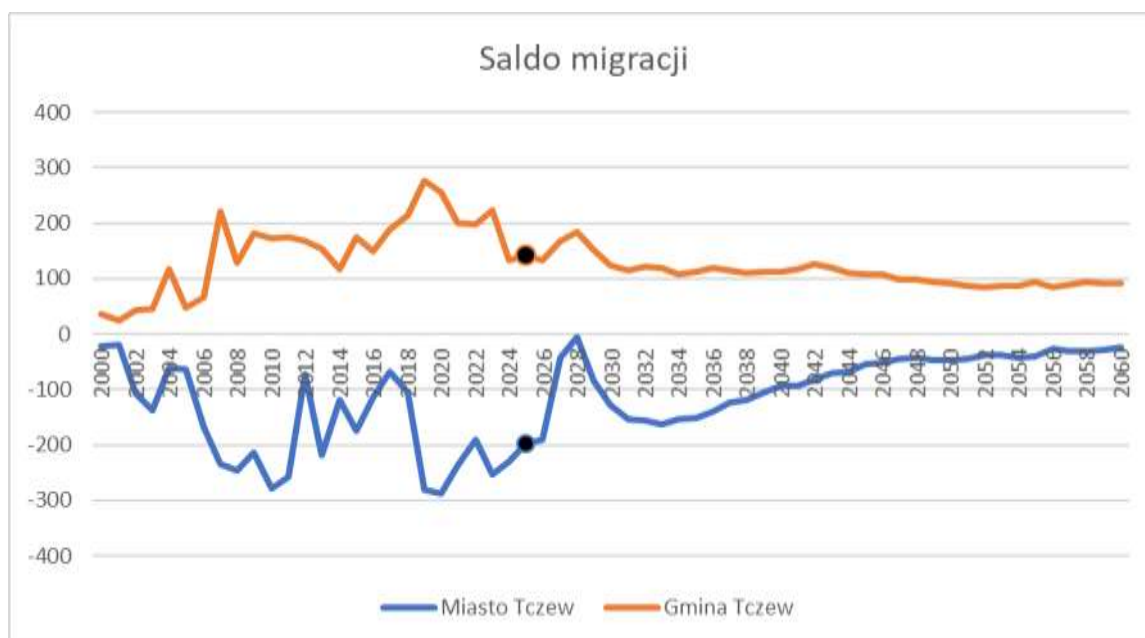
** Oznaczenia skrótów: MNPP – miasto na prawach powiatu, GM – gmina miejska, GW – gmina wiejska, M w GMW – miasto w gminie miejsko-wiejskiej, OW w GMW – obszar wiejski w gminie miejsko-wiejskiej.

Źródło: *Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według gminy poprzedniego i obecnego miejsca zamieszkania, Wyniki badań bieżących*, Baza Demografia, 2002-2023, www.demografia.stat.gov.pl, 14.02.2025; opracowanie własne.

5.2 SALDO MIGRACJI WRAZ Z PROGNOZĄ

Obraz zmian liczebności populacji w wyniku ruchów migracyjnych najlepiej oddaje saldo migracji, które określa różnicę pomiędzy napływem i odpływem ludności.

W mieście Tczewie saldo migracji w badanym okresie 2000-2024 było ujemne i zgodnie z najnowszą prognozą takie pozostanie do roku 2060 (Ryc. 11). W latach 2000-2009 saldo migracji w Tczewie przeciętnie rocznie dawało ubytek o 127 osób, w latach 2010-2019 jeszcze bardziej zwiększyło się negatywne oddziaływanie do poziomu przeciętnego rocznego – 169 osób, a w ostatnich latach 2020-2024 wynosiło przeciętnie już -240 osoby rocznie, co oznacza ewidentne ubytki ludnościowe dla miasta w wyniku ruchów migracyjnych. W tym samym czasie gmina Tczew odnotowuje wyraźnie dodatnie saldo migracji i odpowiednio w latach 2000-2009 wynosiło ono +92 osoby przeciętnie rocznie, w latach 2010-2019 przeciętnie rocznie +179 osób oraz w latach 2020-2024 przeciętnie rocznie +202 osoby.

* Dla roku 2015 brak jest danych dotyczących ruchu migracyjnego zagranicznego. Do wyliczenia salda migracji dla tego roku uwzględniono jedynie saldo migracji w ruchu wewnętrznym.

Rycina 11. Saldo migracji ogółem w mieście Tczewie i gminie Tczew w latach 2000-2024 z prognozą do roku 2060.

Źródło: *Ludność, Migracje wewnętrzne i zagraniczne*, Bank Danych Lokalnych, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl, 14.01.2026; *Prognoza ludności dla gmin na lata 2023-2060*, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl, 14.01.2026; opracowanie własne.

Zgodnie z przewidywaniami wskaźnik salda migracji w projekcji długoterminowej powinien nieco się poprawiać. Należy zaznaczyć, że nastąpi to w wyniku zmniejszającego się odpływu w ruchu wewnętrznym, ale także bardzo nieznacznego wzrostu napływu z zagranicy. Pewien wzrost imigracji zagranicznej został uwzględniony w prognozie dla całego kraju, a nadzwyczaj powiększone wartości w latach 2027-2029 mają związek z rozpoczętą w 2022 r. wojną w Ukrainie, kiedy do Polski przybyło wielu jej obywateli i po kilku latach część z nich zapewne zdecyduje się pozostać w Polsce na stałe. W ruchu wewnętrznym miasto będzie ponosiło natomiast stałe ubytki chociaż szacuje się, że wielkość tych ubytków będzie

się zmniejszała. Tczew nie pozostaje w tym zakresie odosobnioną jednostką, bowiem wnioski zaprezentowane dla całego kraju przewidują dalszy znaczny napływ ludności na obszary podmiejskie położone wokół głównych ośrodków miejskich (postęp suburbanizacji).

W przypadku gminy Tczew obserwuje się podobnie jak w mieście trend spadku salda migracji, które pozostaje jednak dodatnie i takie się utrzyma do roku 2060. Zgodnie z najnowszą prognozą wielkość salda migracji w gminie Tczew będzie utrzymywała się na podobnym poziomie, a wyjątkowa sytuacja zaznaczona dla lat 2027-2029, chociaż w mniejszym zakresie, została zaprojektowana jak dla miasta Tczewa oraz innych gmin w kraju.

6 ZMIANY DEMOGRAFICZNE W KONSEKWENCJI ZMIANY GRANIC ADMINISTRACYJNYCH MIASTA TCZEWA

Zmiany administracyjne są niezwykle ważne, ponieważ mają kluczowy wpływ na efektywność zarządzania, organizację oraz rozwój różnych instytucji i systemów – zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym. Ich wprowadzenie może skutkować bardziej płynnym przepływem informacji, szybszymi decyzjami czy lepszą obsługą obywateli. Pomagają one także zapewnić lepsze zarządzanie zasobami, skuteczniejsze realizowanie celów oraz reagowanie na zmieniające się wyzwania społeczne m.in. problemy demograficzne, zmiany klimatyczne, czy kryzysy ekonomiczne. Dlatego zmiany te są nie tylko konieczne, ale i korzystne, by odpowiadać na potrzeby i oczekiwania mieszkańców w sposób efektywny i nowoczesny (Szymańska 2018, Kociuba 2019; Szmytkie 2019). Już w przeszłości przeobrażenia opisywane dla przestrzeni miejskiej różnych miast pod względem społecznym, ekonomicznym, funkcjonalnym wskazywały na ogromne znaczenie skutecznego zarządzania miastem, zarówno dla rozwoju miasta jako organizmu osadniczego, jak i przede wszystkim dla użytkowników, czyli mieszkańców, biznesu i innych zainteresowanych grup społecznych (Szymańska 2005; 2006a; 2006b; 2007a; 2007b; 2007c; 2008; 2011a; 2011b; 2012; 2013; Rydz, Szymańska 2007; Szmielińska-Pietraszek, Szymańska 2008; Adamkiewicz 2018).

Władze miasta Tczewa, wychodząc naprzeciw potrzebom mieszkańców obszarów sąsiadujących z miastem, a także ciągle pogłębiającym się tendencjom suburbanizacyjnym, rozpoczęły procedurę umożliwiającą powiększenie obszaru miasta. Wniosek o włączenie w jego granice terenów określonych Uchwałą nr XX/269/2025 Rady Miejskiej w Tczewie z dnia 27 listopada 2025 r. ma szczególne znaczenie przestrzenne i osadnicze, związane z funkcjonowaniem miasta, na co wskazują głębokie powiązania funkcjonalne, społeczne, gospodarcze i kulturowe.

Miasto wnioskuje o przyłączenie terenów: Obręb ewidencyjnego Bałdowo, części obręb ewidencyjnego Czarlin, części obręb ewidencyjnego Śliwiny, obręb ewidencyjnego Rokitki, części obręb ewidencyjnego Zajączkowo, części obręb ewidencyjnego Tczewskie Łąki oraz części obręb ewidencyjnego Czatkowy. Jak wynika z danych prezentowanych przez Urząd Miejski w Tczewie wg stanu na koniec 2025 roku obszary te zamieszkiwało 55,5 tys. osób.

Według NSP 2021 liczba ludności, która podana jest dla miejscowości statystycznych (o znacznie szerszym zasięgu), wynosiła dla wskazanych terenów łącznie 5 849 osób, tj.: Bałdowo – 913, Czarlin – 934, Czatkowy – 367, Rokitki – 2127, Śliwiny – 434, Tczewskie Łąki – 594, Zajączkowo - 480.

W przypadku, gdyby projekt rozszerzenia granic miasta Tczewa w wersji zaproponowanej przez władze miasta, uzyskał aprobatę, nastąpiłaby znaczna poprawa sytuacji demograficznej.

Prezentowane w tabeli 16 dane dotyczą informacji ze wskazanych wyżej miejscowości statystycznych, pochodzących z ostatniego Narodowego Spisu Powszechnego, tak więc z roku 2021. Uznano, że pomimo braku aktualnych i precyzyjnych

danych dotyczących wnioskowanych obszarów taka analiza według projekcji zmian, które mogłyby zaistnieć w zakresie procesów demograficznych wydaje się uzasadniona.

Przyłączenie wnioskowanych terenów do miasta Tczewa wzmocniłoby potencjał ludnościowy o 5,8 tys. mieszkańców, z czego 26,02% stanowiłyby osoby młode do 18 roku życia, a 62,63% osoby w wieku produkcyjnym, znacząco wzmacniając rynek pracy. Dodatkowo należy zaznaczyć, że w grupie tej związanej z zasobami pracy znaczną część stanowiłyby osoby w wieku produkcyjnym mobilnym. Nastąpiłoby odmłodzenie populacji miasta i zmniejszenie obciążenia ekonomicznego (o 1,35 pkt. %).

Wzmocnienie potencjału demograficznego miasta pod wieloma względami może wpłynąć na projektowanie kierunków jego rozwoju.

Tabela 16. Projekcja zmian demograficznych w mieście Tczewie po ewentualnym dołączeniu wnioskowanych terenów zintegrowanych funkcjonalnie z miastem.

Wyszczególnienie	Tczew 31.12.2024	Obszary objęte wnioskiem (wg danych z NSP 2021)	Tczew razem z obszarami objętymi wnioskiem w 2024 r.	Zmiana
Liczba ludności	56 410	5 849	62 259	+5 849
Liczba kobiet	29 458	2 904	32 362	+2 904
Liczba mężczyzn	26 952	2 945	29 897	+2 945
Wskaźnik feminizacji	109,30	98,61	108,24	-1,05
Ludność w wieku przedprodukcyjnym (0-17)	10 150	1 522	11 672	+1 522
Ludność w wieku produkcyjnym (18-64 M, 18-59 K)	32 595	3 663	36 258	+3 663
Ludność w wieku produkcyjnym mobilnym	19 422	2 484	21 906	+2 484
Ludność w wieku produkcyjnym niemobilnym (45-64 M, 45-59 K)	13 173	1 179	14 352	+1 179
Ludność w wieku poprodukcyjnym (65 i więcej M, 60 i więcej K)	13 665	664	14 329	+664
Wskaźnik obciążenia ekonomicznego	73,06	59,68	71,71	-1,35
Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (%)	17,99	26,02	18,75	+0,75
Udział ludności w wieku produkcyjnym (%)	57,78	62,63	58,24	+0,46
Udział ludności w wieku poprodukcyjnym (%)	24,22	11,35	23,02	-1,21

Źródło: Źródło: *Stan ludności, Urodzenia i zgony*, Bank Danych Lokalnych, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl, 18.02.2025; *Stan i struktura ludności. Tablice bilansowe*, Baza demografia, GUS, Warszawa, <https://demografia.stat.gov.pl/BazaDemografia/Tables.aspx>, 14.12.2025; *NSP 2021*, Bank Danych Lokalnych, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl, 15.01.2026; opracowanie własne.

7 WNIOSKI I REKOMENDACJE W ZAKRESIE ZMIAN DEMOGRAFICZNYCH MIASTA TCZEWA

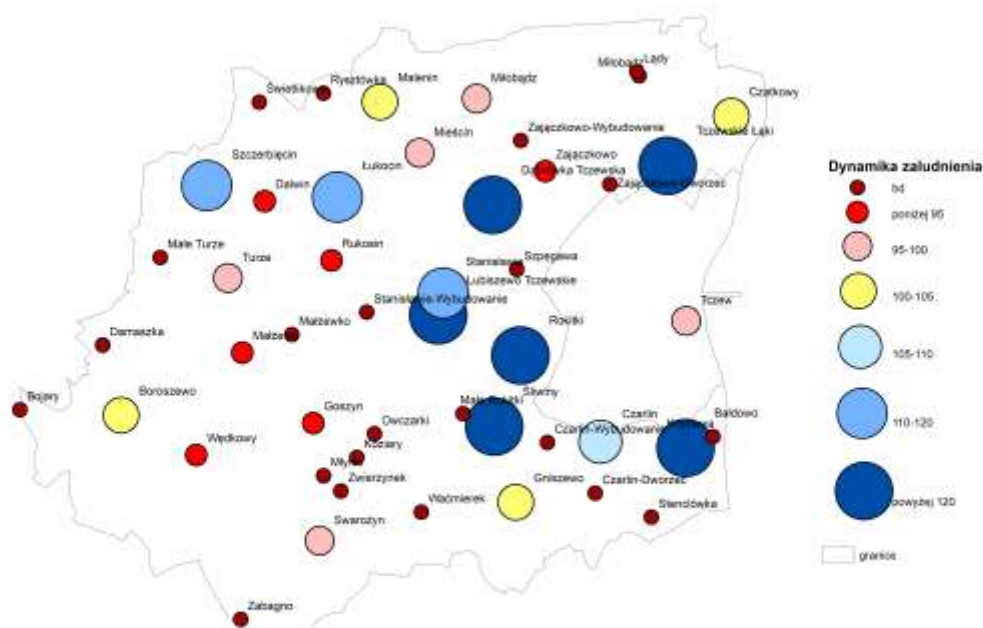
7.1 WNIOSKI

Dokonujące się aktualnie w polskich miastach zmiany dotyczące liczby mieszkańców tj. depopulacja, suburbanizacja, czy starzenie się demograficzne społeczeństwa wymaga od władz samorządowych nowego spojrzenia na dostosowanie granic administracyjnych miast do nowej rzeczywistości. To właśnie od liczby mieszkańców i ich potrzeb w dużej mierze zależy jego rozwój, bowiem to liczba mieszkańców determinuje m.in. wielkość zasobów mieszkaniowych, sieć placówek handlowo-usługowych, liczbę miejsc pracy, zabudowę miasta, a w konsekwencji determinuje jego układy przestrzenno-funkcjonalne. Celowym wydaje się więc rozszerzenie granic administracyjnych miasta o tereny podmiejskie, co może być odpowiedzią na wyludnianie i przeciwdziałanie skutkom depopulacji. Jest to proces, który może urealnić funkcjonowanie miast, co współcześnie z uwagi na silne powiązania terytorialno-przestrzenne głównych ogniw układu osadniczego jakim są miasta nie ma odzwierciedlenia w ustanowionych granicach administracyjnych jednostek samorządowych i pozostaje do rozważenia w drodze zmian systemowych całego kraju i określania podziału terytorialnego i granic administracyjnych jednostek samorządowych.

Wniosek 1

Kluczowym problemem demograficznym miasta Tczewa jest depopulacja. Systematyczne wyludnianie miasta następuje w wyniku niekorzystnych zmian w składowych przyroście naturalnego oraz rosnącego odpływu migracyjnego. W latach 2000-2024 liczba mieszkańców uległa zmniejszeniu z 59 783 osób w 2000 r. do 56 410 osób w 2024 r. tj. o 3 373 osoby. Na ten ubytek składało się ujemne saldo migracji (-4,2 tys. osób), które w okresie 24-letnim zostało nieco zniwelowane dodatnim przyrostem naturalnym (ok. 1 tys. osób), głównie z początków XX wieku. Pogłębiające się tendencje do depopulacji wynikają w dużej mierze z ciągle rosnącego ujemnego salda migracji, ale również w ostatnich latach ubytku naturalnego. Należy zaznaczyć, iż tylko w latach 2020-2024 miasto Tczew utraciło 1 767 mieszkańców, w tym ponad połowę w wyniku odpływu migracyjnego oraz ok. 43% w wyniku ubytku naturalnego. Niestety trend regresywny w składowych przyroście naturalnego zgodnie z prognozą demograficzną utrzyma się do 2060 r., kiedy przewidywana liczba urodzeń wynosić będzie 276 osób i 696 zgonów, co w konsekwencji pogłębi ubytek naturalny ludności. W konsekwencji liczba mieszkańców miasta Tczewa zmniejszy się do 40 953 osób w 2060 r.

Wyludnianie się miasta Tczewa wykazuje ścisły związek z procesami suburbanizacyjnymi, co skutkuje wzrostem ludności w gminie Tczew. W latach 1999-2024 liczba mieszkańców w gminie Tczew bardzo znacząco wzrasta z 10,5 tys. osób w 1999 r. do 16,5 tys. osób w 2024 r. Ostatecznie w gminie Tczew dynamika wzrostu liczby ludności w latach 1999-2024 wynosiła 42,9%, podczas gdy w mieście Tczewie w tym samym czasie liczba mieszkańców obniżyła się z 59,7 tys. osób w 1999 r. do 56,4 tys. osób w 2024 r.

Rycina 12. Dynamika zmian zaludnienia w miejscowościach statystycznych gminy Tczew oraz w mieście Tczewie w okresie 2011-2021.

Dynamikę policzono według miejscowości statystycznych, w związku z tym miejscowości podstawowe z oznaczeniem „bd” mają przypisaną liczbę ludności do przynależnej miejscowości statystycznej, zgodnie z metodologią prowadzenia statystyki przez GUS.

Źródło: Narodowe Spisy Powszechne, NSP 2011 – Ludność, NSP 2021 – Ludność, Bank Danych Lokalnych, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl, 10.02.2025; opracowanie własne.

Jak wynika z ryc. 7.1 progresywne są głównie miejscowości położone w ekwidystancie 7 km od miasta Tczewa – Tczewskie Łąki, Dąbrówka Tczewska, Stanisławie, Lubiszewo Tczewskie, Rokitki, Śliwiny, Bałdowo. Spośród miejscowości położonych najbliżej granicy miasta Tczewa najwyższą dynamiką przyrostu liczby ludności cechowała się miejscowość Śliwiny (243,0) i Rokitki (225,2), a także Lubiszewo Tczewskie (192,2). Rokitki są jednocześnie największe pod względem zaludnienia spośród miejscowości gminy Tczew. Natomiast bardzo dużą dynamikę zaludnienia wykazywały również takie miejscowości jak Tczewskie Łąki (141,1) i Dąbrówka Tczewska (142,2).

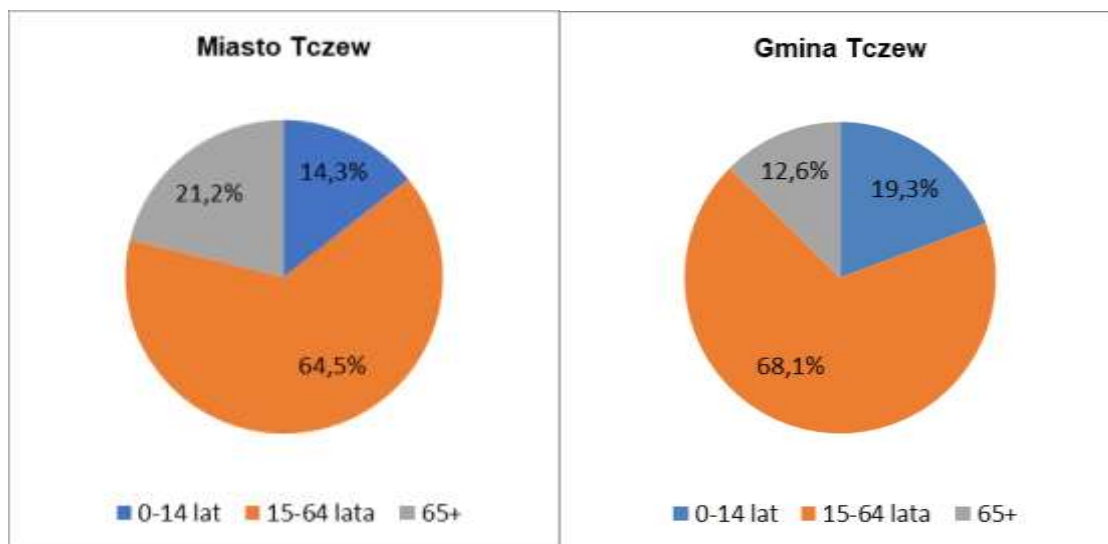
Nasilenie wzrostu liczby ludności w miejscowościach sąsiadujących z miastem Tczewem, w zdecydowanej części jest wynikiem osiedlania się w nowo budowanych osiedlach suburbanalnych, zlokalizowanych w miejscowościach położonych blisko granic miasta oraz z dogodnym połączeniem drogowym (Ryc. 7.1). Należy zaznaczyć, iż liczba nowo oddanych budynków mieszkalnych w latach 2018-2024 w gminie Tczew była wyższa niż w mieście i wynosiła 572 budynki, a w mieście Tczewie w analogicznym okresie – 271 budynków. Odwrotnie sytuacja wyglądała w zakresie nowo oddanych mieszkań. Od 2000 r. w mieście Tczewie oddano do użytkowania średnio ponad 2-krotnie więcej mieszkań niż w gminie Tczew. Średnio rocznie w tym okresie w Tczewie oddano do użytkowania 213 mieszkań, natomiast w gminie Tczew 107 mieszkań. Należy wspomnieć, że w gminie Tczew

50% oddanych do użytkowania mieszkań stanowiło budownictwo indywidualne, a w mieście Tczewie było to 12,2%. Największą grupę w mieście stanowiły mieszkania na sprzedaż lub wynajem (59,6%), a nieznaczny procent mieszkania komunalne (5,3%) i mieszkania spółdzielcze (2,6%).

Korzystne warunki cenowe zakupu gruntów pod budownictwo mieszkaniowe w gminie Tczew zwiększają atrakcyjność tych terenów dla potencjalnych mieszkańców miasta. Jednocześnie rozbudowujące się osiedla przekształcają się dynamicznie, tracąc cechy typowe dla krajobrazu miejscowości wiejskich i tworząc typowe strefy podmiejskie (suburbia) z dominującą funkcją rezydencjalną. Należy zaznaczyć, iż na obszary podmiejskie odpływają przede wszystkim ludzie młodzi, kreatywni, lepiej wykształceni oraz aktywni zawodowo, co w konsekwencji osłabia kapitał ludzki i społeczny miasta. Mieszkańcy migrujący z miasta Tczewa często zachowują z nim funkcjonalne powiązania, realizując codzienne dojazdy do pracy oraz korzystają z infrastruktury technicznej i społecznej. Jednocześnie nie partycypują oni w kosztach jej utrzymania, co stanowi istotne obciążenie dla budżetu miasta. Powszechna dostępność indywidualnych środków transportu umożliwia codzienne przemieszczanie się, jednak przyczynia się także do narastania kongestii na drogach wylotowych z miasta oraz zwiększa presję na środowisko przyrodnicze. Dodatkowo odpływ migracyjny do miejscowości podmiejskich skutkuje ograniczeniem wpływów z podatków dochodowych od osób fizycznych do budżetu miasta Tczewa, a także sprzyja powstawaniu niewykorzystanych zasobów mieszkaniowych na jego obszarze.

Wniosek 2

Za jeden z kluczowych problemów rozwojowych miasta Tczewa należy uznać postępujący proces starzenia się ludności. Zjawisko to wynika przede wszystkim z systematycznego spadku liczby dzieci, czyli subpopulacji w wieku 0–14 lat oraz dynamicznego wzrostu liczby mieszkańców w wieku 65 lat i więcej. W latach 1999-2024 liczba dzieci zmniejszyła się z 12,1 tys. do 8,1 tys. osób, a zgodnie z prognozami demograficznymi w 2060 r. wyniesie jedynie 5,0 tys. osób, co stanowi zaledwie 58,7% stanu z 1999 r. (Ryc. 7.2). Główną przyczyną zaistniałej sytuacji jest malejąca liczba urodzeń, tylko w latach 1999-2024 liczba urodzeń żywych w Tczewie spadła z 609 urodzeń w 1999 r. do 377 urodzeń w 2024 r. Jednocześnie obserwuje się istotny spadek liczby ludności w wieku 15–64 lata, która obejmuje potencjalne zasoby pracy w mieście Tczewie. Jeszcze w 1999 r. wspomniana subpopulacja liczyła 41,6 tys. osób, lecz w kolejnych latach ulegała z roku na rok zmniejszeniu i w 2024 r. była równa 36,4 tys. osób, co oznacza spadek o 5,2 tys. osób. Niestety w przygotowanej prognozie demograficznej na lata 2025-2060 subpopulacja osób dorosłych w mieście Tczewie będzie się nadal kurczyć by w 2060 r. osiągnąć 21,7 tys. osób tj. zaledwie połowę stanu z 1999 r. Odmiennie wygląda sytuacja w gminie Tczew, gdzie liczba osób tworzących potencjalne zasoby pracy wzrosła o prawie połowę z 6,9 tys. w 1999 r. do 11,2 tys. w 2024 r. Jest to znane zjawisko bowiem w migracjach częściej biorą ludzie młodzi, którzy są bardziej mobilni i w poszukiwaniu lepszych warunków życia przenoszą się na obszary podmiejskie.

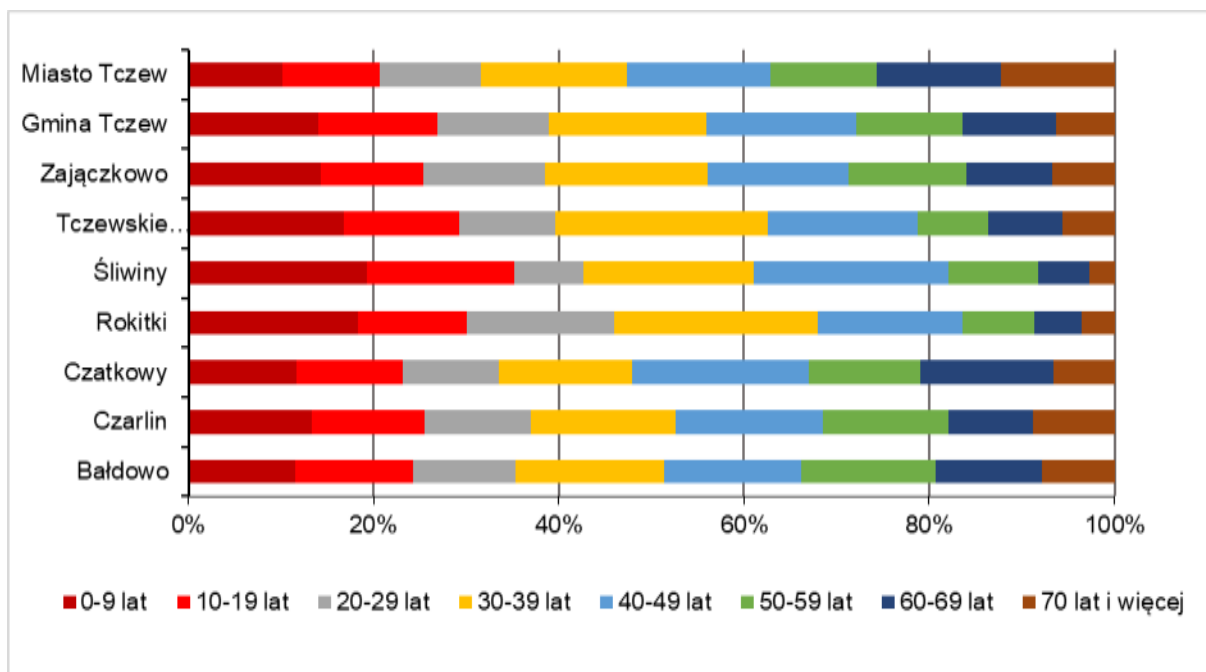

Rycina 132. Udział % ludności według biologicznych grup wieku w mieście Tczewie i gminie wiejskiej Tczew w 2024 r.

Źródło: *Ludność, Stan ludności, Ludność wg grup wieku i płci*, Bank Danych Lokalnych, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl, 22.01.2026; opracowanie własne.

Najbardziej diametralne zmiany dotyczą jednak populacji osób w wieku 65 lat i więcej, której liczebność systematycznie wzrasta. W 1999 r. w Tczewie zamieszkiwało 5,9 tys. osób w wieku 65+, zaś w 2024 r. już 11,9 tys. osób, podczas gdy zgodnie ze scenariuszem prognozy apogeum wzrostu nastąpi w 2055 r. kiedy liczba osób starszych ma kształtować się na poziomie 14,6 tys. osób. Jeszcze bardziej sytuacja pozostaje skomplikowana jeśli populację w wieku 65+ podzielimy na subpopulację w starszym wieku (65-79 lat) i subpopulację w wieku sędziwym (80 i więcej lat), a więc te które w największym stopniu korzystać będą z usług społecznych. Należy podkreślić, iż zbiorowość, w wieku 65-79 lat zwiększyła swój stan dwukrotnie z 5,3 tys. osób w 2002 r. do 9,5 tys. osób w 2024 r. Natomiast wielkość liczebna subpopulacji sędziwej zwiększyła się z 1,1 tys. osób w 2002 r. do 2,4 tys. osób w 2024 r., co jak wspomniano wcześniej należy wiązać z wydłużaniem przeciętnego trwania życia. Malejący udział dzieci w ogólnej liczbie ludności oraz systematycznie rosnący odsetek subpopulacji w wieku 65+ powoduje nasilające się procesy starzenia się ludności. Zmiany te znajdują odzwierciedlenie w strukturze wieku mieszkańców miasta. W 1999 r. dzieci stanowiły 20,2% ogółu ludności Tczewa, a osoby starsze 10,0%. W 2024 r. udział dzieci zmniejszył się do 14,3%, natomiast udział ludności w wieku 65+ wzrósł do 21,2%. Utrzymujący się wzrost liczby mieszkańców w wieku 65+ przy jednoczesnym spadku liczby dzieci prowadzi do przyspieszenia procesu starzenia się społeczeństwa miasta. Należy w tym miejscu podkreślić, iż po raz pierwszy w pięcioleciu 2015-2020 liczba osób w wieku 65+ była większa niż liczba dzieci, co oznacza postępujące starzenie się społeczeństwa miasta Tczewa.

Potwierdzeniem tego zjawiska jest rosnąca mediana wieku mieszkańców miasta Tczewa. Jeszcze w 2002 r. środkowy wiek mieszkańca miasta Tczewa wynosił 35,8 lat, mężczyzny 34,2 lat, kobiety 37,3 lata, podczas gdy w 2024 r. był równy odpowiednio: przeciętny mieszkaniec miał 42,6 lat, mężczyzna 41,0 lat i kobieta 44,4 lata. Natomiast zgodnie z oczekiwaniami mieszkańcy gminy Tczew według stanu na 2024 r. byli przeciętnie o co najmniej 5 lat młodszy od mieszkańca miasta. Wiek środkowy mieszkańca gminy był równy 37,4 lata, mężczyzny 36,8 lat i kobiety 38,1 lat.

Rycina 14.3. Struktura wieku mieszkańców miasta Tczewa na tle wybranych miejscowości wiejskich położonych w sąsiedztwie miasta w 2021 r.

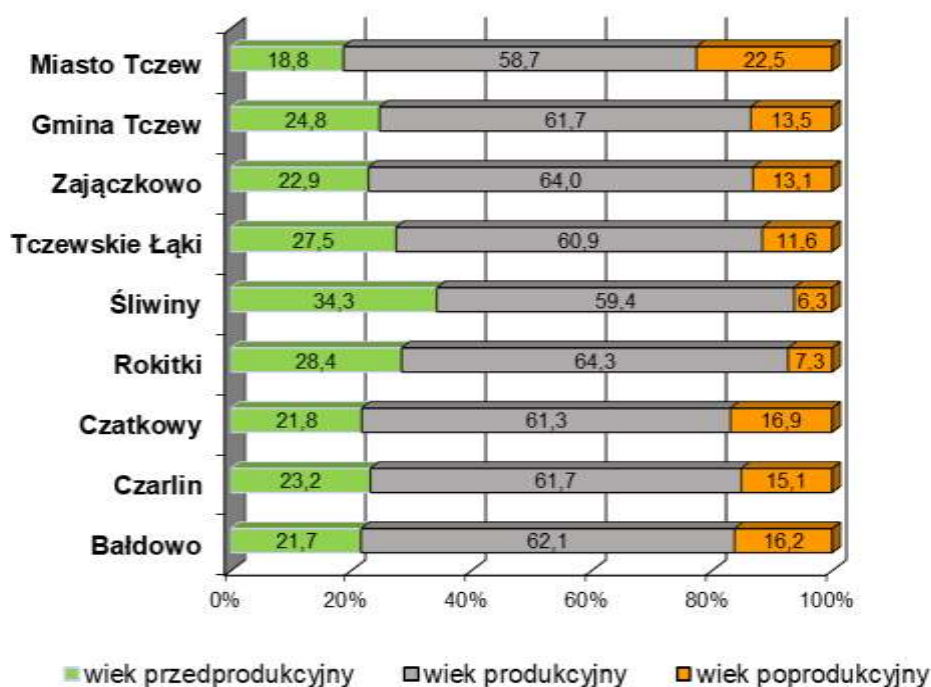
Źródło: Narodowe Spisy Powszechne, NSP- 2021- Ludność, Bank Danych Lokalnych, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl, 14.01.2026, opracowanie własne.

Na uwagę w demograficznym kontekście rozszerzenia granic administracyjnych miasta Tczewa zasługuje relacja miasto Tczew – miejscowości wiejskie sąsiadujące z miastem. W układzie przestrzennym wyraźnie uwagę zwracają miejscowości położone w pierwszym pierścieniu suburbanizacyjnym tj. Bałdowo, Czarlin, Czatkowy, Rokitki, Śliwiny, Tczewskie Łąki i Zajączkowo (Ryc. 7.3). Ich usytuowanie przy ważnych ciągach komunikacyjnych, w miejscu o wyjątkowym środowisku przyrodniczym powoduje, że stają się one atrakcyjnym miejscem zamieszkania. Jak wynika z wnikliwej analizy, społeczeństwo w/w miejscowości jest zdecydowanie młodsze demograficznie, na co wskazują udziały osób w wieku 0-19 lat oraz powyżej 70 lat. Przykładowo udziały względne subpopulacji 0-19 lat w ogólnym udziale mieszkańców we wszystkich miejscowościach były wyższe niż w mieście Tczewie (20,7%) i wahały się od 23,2% w miejscowości Czatkowy do 35,3% w miejscowości Śliwiny. Dodatkowo udział ludności w wieku 70+ był mniejszy w miejscowościach podmiejskich niż w mieście Tczewie. Udział względny najstarszej grupy wiekowej w mieście Tczewie był równy 12,2%, podczas gdy w miejscowościach podmiejskich wynosił od 2,8% w miejscowości Śliwiny do 8,8% w miejscowości Czarlin. Tak więc włączenie suburbanalnych miejscowości tj. Bałdowo, Czarlin, Czatkowy, Rokitki, Śliwiny, Tczewskie Łąki i Zajączkowo o progresywnych zmianach demograficznych zamieszkałych przez młodszą demograficznie ludność o wyższej prężności biologicznej zwiększyłoby pod względem ilościowym i jakościowym kapitał ludzki miasta Tczewa o 5 849 osób. Po ewentualnym rozszerzeniu granic administracyjnych miasta Tczewa z całą pewnością nastąpiłoby odmłodzenie jego struktur biologicznych, co w dużym stopniu rokuje na zwiększenie prokreacji i ograniczenie procesu wyludniania miasta.

Wniosek 3

Postępującym i bardzo niekorzystnym zjawiskiem demograficznym w mieście Tczewie jest systematyczny spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Proces ten będzie miał istotny wpływ na wielkość potencjalnych zasobów pracy oraz funkcjonowanie lokalnego rynku pracy. Zmniejszenie podaży siły roboczej może bowiem prowadzić nie tylko do ograniczenia aktywności gospodarczej miasta, lecz także do naruszenia równowagi finansowej w zakresie międzypokoleniowego zabezpieczenia świadczeń społecznych dla osób starszych. Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym w Tczewie wykazuje wyraźną tendencję spadkową, której główne przyczyny stanowią: malejąca liczba urodzeń, niska dzietność oraz odpływ migracyjny młodych mieszkańców do strefy podmiejskiej. W latach 2002–2024 populacja ta zmniejszyła się niemal o 1/4 – z 14,1 tys. osób do 10,1 tys. Zgodnie z prognozami proces ten będzie się pogłębiał, a w 2060 r. liczba osób w wieku przedprodukcyjnym zmniejszy się do 6,2 tys. osób, co będzie stanowić jedynie 56,1% stanu z 2002 r. Szczególnie istotną grupą z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego miasta jest ludność w wieku produkcyjnym, która determinuje wielkość zasobów pracy, poziom zatrudnienia oraz kondycję rynku pracy. W Tczewie obserwowany jest jednak trwały ubytek tej subpopulacji. W latach 2002–2024 liczba osób w wieku produkcyjnym zmniejszyła się z 38,0 tys. do 32,6 tys. osób, tj. o 14,3%. W dłuższej perspektywie, do 2060 r., prognozowana liczba zasobów pracy wyniesie zaledwie 19,4 tys. osób. W konsekwencji udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców miasta obniży się z 63,4% w 2002 r. do 47,4% w 2060 r. Istotne znaczenie mają również relacje pomiędzy ludnością w wieku produkcyjnym mobilnym (18–44 lata) i niemobilnym (45–64 lata mężczyźni oraz 45–59 lat kobiety). Grupa mobilna odgrywa kluczową rolę w rozwoju miasta, gdyż obejmuje osoby wchodzące na rynek pracy, kończące edukację, zakładające rodziny i podejmujące decyzje prokreacyjne. Mimo jej strategicznego znaczenia, liczebność tej subpopulacji systematycznie maleje – z 24,1 tys. osób w 2002 r. do 19,4 tys. w 2024 r., przy prognozowanym spadku do 10,8 tys. osób w 2060 r. Podobny trend dotyczy ludności w wieku produkcyjnym niemobilnym, której liczba zmniejszy się z 13,8 tys. w 2002 r. do 8,5 tys. w 2060 r. Najbardziej dynamiczne zmiany zachodzą jednak w strukturze ludności w wieku poprodukcyjnym. W 2002 r. populacja osób w wieku poprodukcyjnym w Tczewie liczyła 7,7 tys. osób, natomiast w 2024 r. wzrosła do 13,7 tys., co oznacza przyrost o 77% w ciągu nieco ponad dwudziestu lat. Trend wzrostowy utrzyma się do 2050 r., kiedy liczba osób w wieku poprodukcyjnym osiągnie maksymalny poziom 16,2 tys. osób. Wówczas ich udział w strukturze ludności miasta (35,8%) będzie ponad dwukrotnie wyższy niż udział osób w wieku przedprodukcyjnym (15,2%).

Opisane zmiany demograficzne prowadzą do pogłębiania się procesu starzenia lokalnego rynku pracy oraz zmniejszania podaży siły roboczej. Zjawiska te mogą negatywnie oddziaływać na stabilność finansową miasta, przede wszystkim poprzez wzrost wydatków na infrastrukturę społeczną oraz opiekę nad osobami starszymi.

Rycina 154. Ludność według ekonomicznych grup wieku w mieście Tczewie na tle wybranych miejscowości wiejskich położonych w sąsiedztwie miasta w 2021 r.

Źródło: Narodowe Spisy Powszechne, NSP-2021-Ludność, Bank Danych Lokalnych, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl, 24.01.2026, opracowanie własne.

Szczególną uwagę zwraca sytuacja jeśli dokonamy analizy ludności w kategorii ekonomicznych grup wieku w podziale na poszczególne miejscowości wiejskie położone w strefie podmiejskiej Tczewa. Według danych z Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 r. wszystkie miejscowości wiejskie charakteryzowały się wyższym udziałem osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym niż miasto Tczew. Wyjątkową uwagę należy zwrócić na 3 miejscowości podmiejskie tj. Śliwiny, Rokitki i Tczewskie Łąki, gdzie relacje między liczebnością grupy w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym są niezwykle korzystne w porównaniu nie tylko w stosunku do miasta Tczewa czy gminy wiejskiej Tczew, ale również na tle pozostałych miejscowości wiejskich pozostających w bliskim sąsiedztwie miasta. W miejscowościach: Śliwiny – 34,3% ogółu ludności w 2021 r. stanowili mieszkańcy w wieku przedprodukcyjnym oraz 6,3% w wieku poprodukcyjnym i odpowiednio: Rokitki – 28,4% i 7,3%, Tczewskie Łąki – 27,5% i 11,3%, Czarlin 23,2% i 15,1%, Zajączkowo – 22,9% i 13,1%, Czatkowy – 21,8% i 16,9%, Baldowo – 21,7% i 16,2%, co na tle miasta Tczewa (18,8% i 22,5%) wskazuje na bardzo korzystną sytuację demograficzną miejscowości podmiejskich.

Słuszne zatem wydaje się przyłączenie w/w miejscowości podmiejskich w granice administracyjne miasta Tczewa, co powiększyłoby zasób ludności miasta o 1,5 tys. osób w wieku przedprodukcyjnym i o 3,7 tys. osób w wieku produkcyjnym, w tym 2,5 tys. osób w wieku produkcyjnym mobilnym i 1,2 tys. osób w wieku produkcyjnym niemobilnym. W konsekwencji nastąpiłoby odmłodzenie populacji miasta, zmniejszenie obciążenia

ekonomicznego, wzmocnienie demograficzne rynku pracy i zneutralizowanie skutków społeczno-gospodarczych starzejącego się demograficznie miasta Tczewa.

Wniosek 4

Jednym z głównych wyzwań demograficznych miasta Tczewa jest depresja urodzeń. Niski poziom urodzeń, w połączeniu z rosnącą liczbą zgonów, prowadzi do systematycznego ubytku naturalnego ludności. W 1999 r. w Tczewie odnotowano 609 urodzeń żywych, jednak w kolejnych latach obserwowano wyraźną tendencję spadkową, czego efektem było obniżenie tej liczby do 377 urodzeń w 2024 r. Zjawisko to znalazło swoje odzwierciedlenie również w spadku współczynnika urodzeń z 10,2‰ w 1999 r. do 6,7‰ w 2024 r. Zmiany w bezwzględnej liczbie urodzeń są rezultatem nakładania się dwóch zasadniczych procesów demograficznych tj. zmniejszania się liczby oraz zmian struktury wieku kobiet w wieku rozrodczym. W przypadku miasta Tczewa zarówno obecnie, jak i w perspektywie do 2060 r., wymienione czynniki kształtują się w sposób niekorzystny. W latach 2002–2024 liczba kobiet w wieku rozrodczym (15–49 lat) zmniejszyła się z 16,2 tys. do 14,6 tys. Szczególnie silny spadek dotyczył kobiet w wieku najwyższej aktywności prokreacyjnej (20–39 lat), których liczba obniżyła się z 8,9 tys. w 2002 r. do 6,7 tys. w 2024 r. Konsekwencją tych zmian było pogorszenie współczynnika dynamiki demograficznej, który w 2024 r. obniżył się do 0,6455, co jednoznacznie wskazuje na nasilający się proces depopulacji miasta. Zjawisko to należy ocenić jako szczególnie niepokojące, gdyż skracanie biologicznego okresu zdolności rozrodczej ogranicza możliwości realizacji planów dotyczących posiadania większej liczby dzieci. W dłuższej perspektywie może to prowadzić do dalszego pogłębiania się niekorzystnych zmian struktury wieku ludności oraz zwiększenia obciążeń demograficznych miasta.

Istotną składową negatywnie oddziałującą na poziom przyrostu naturalnego w mieście Tczewie pozostaje umieralność. W zasadzie do 2020 r. liczba zgonów pozostawała zasadniczo na zbliżonym poziomie. Średnia roczna liczba zgonów w latach 1999–2019 wynosiła 578 osób i była w dużej mierze konsekwencją systematycznego wzrostu udziału osób w wieku 65 lat i więcej w strukturze ludności. Odwrócenie opisanej tendencji nastąpiło w latach 2020–2022, kiedy to pandemia wywołana wirusem SARS-CoV-2 istotnie wpłynęła na wzrost umieralności. W okresie największego nasilenia pandemii, tj. w 2021 r., liczba zgonów wzrosła do 797 osób. Równocześnie odnotowano wyraźny wzrost współczynnika umieralności, który zwiększył się z 8,7‰ w 1999 r. do 10,4‰ w 2024 r.

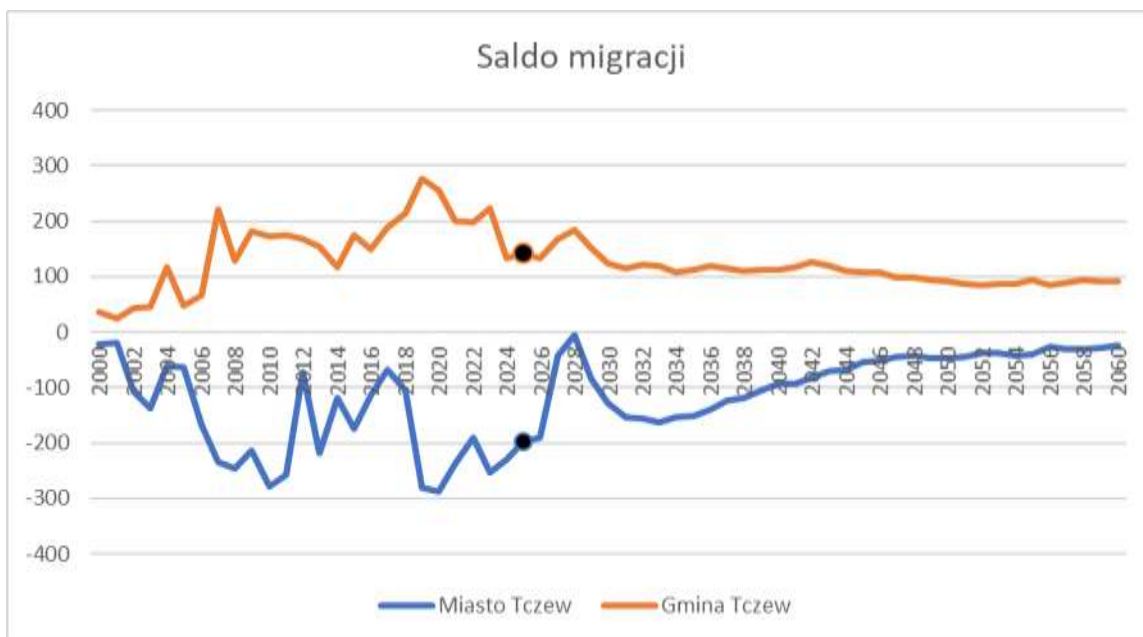
W odróżnieniu od miasta miejscowości wiejskie położone w pierwszym pierścieniu suburbanizacyjnym charakteryzują się stosunkowo niższym poziomem umieralności. Jest to naturalna prawidłowość bowiem mieszkańcy terenów podmiejskich odznaczają się młodszą strukturą wieku, a także mniej zaawansowanymi procesami starzenia demograficznego. Przykładowo w 2024 r. współczynnik zgonów w mieście Tczewie wynosił 10,4‰, natomiast w gminie wiejskiej Tczew był równy 6,6‰. Odmiennie kształtują się natomiast składowe przyrostu naturalnego w gminie wiejskiej Tczew, gdzie zidentyfikowano zdecydowanie korzystniejsze tendencje demograficzne. Jest to zjawisko typowe dla obszarów podmiejskich, które charakteryzują się młodszą strukturą wieku ludności, mniejszym nasileniem procesów starzenia się demograficznego oraz wyższą skłonnością mieszkańców do podejmowania decyzji prokreacyjnych.

Analiza procesów rodności i umieralności umożliwia ocenę skali oraz kierunku zmian przyrostu naturalnego ludności. W mieście Tczewie od lat obserwowany jest trwały trend spadku liczby urodzeń przy jednoczesnym wzroście liczby zgonów, co skutkuje systematycznym pogłębianiem się ubytku naturalnego, a w konsekwencji regresją liczby mieszkańców miasta. Prognozy demograficzne Głównego Urzędu Statystycznego na lata 2025–2060 jednoznacznie wskazują na dalsze pogarszanie się składowych przyrostu naturalnego w mieście Tczewie. W perspektywie długookresowej liczba zgonów będzie ponad dwukrotnie przewyższać liczbę urodzeń, co doprowadzi do trwałego ubytku naturalnego ludności. Zgodnie z prognozą demograficzną w 2060 r. ubytek ludności osiągnie wartość -420 osób, co odpowiada współczynnikowi -10,3‰. Oznacza to dalsze nasilenie się procesów depopulacyjnych oraz pogłębianie niekorzystnych zmian struktury wieku mieszkańców miasta. Inaczej kształtuje się sytuacja demograficzna w gminie Tczew, co najmniej do 2030 r. liczba urodzeń będzie utrzymywać się na poziomie wyższym niż liczba zgonów. W rezultacie w gminie nastąpi wzrost liczby ludności wynikający z naturalnych procesów demograficznych, co dodatkowo zwiększy kontrast pomiędzy miastem rdzeniem, a jego zapleczem suburbanizacyjnym. W tym kontekście należy jednoznacznie podkreślić, że ewentualne włączenie w granice administracyjne miasta Tczewa młodych demograficznie miejscowości o charakterze suburbanalnym, zlokalizowanych w bezpośrednim otoczeniu miasta, mogłoby istotnie zwiększyć potencjał prokreacyjny miasta. Tego rodzaju działania wpłynęłyby nie tylko na poprawę wskaźników rodności i przyrostu naturalnego, lecz także na spowolnienie procesów starzenia się ludności oraz wzmocnienie długofalowych podstaw rozwoju społeczno-gospodarczego miasta Tczewa.

Wniosek 5

Istotnym zagrożeniem dla miasta Tczewa pozostaje systematyczny odpływ migracyjny jego mieszkańców. W latach 2000-2024 wynosił przeciętnie rocznie ponad 600 osób. Wyjazdy z miasta nie są równoważone napływem, który wykazuje ciągłą tendencję malejącą średnio rocznie od 526 osób w latach 2000-2009 do 416 osób w latach 2020-2024. W perspektywie do 2060 r. miasto nadal będzie traciło większą liczbę mieszkańców niż zyskiwało, a saldo migracji będzie się utrzymywało na ujemnym poziomie (Ryc. 7.5). Prognozy zakładają zmniejszenie liczby mieszkańców miasta tylko w wyniku samego bilansu migracyjnego aż o 3,2 tys. osób do 2060 r.

W mieście Tczewie saldo migracji w badanym okresie 2000-2024 było ujemne i zgodnie z najnowszą prognozą takie pozostanie do roku 2060. W latach 2000-2009 saldo migracji w Tczewie przeciętnie rocznie dawało ubytek o 127 osób, w latach 2010-2019 jeszcze bardziej zwiększyło się negatywne oddziaływanie do poziomu przeciętnego rocznego – 169 osób, a w ostatnich latach 2020-2024 wynosiło przeciętnie już -240 osoby rocznie, co oznacza ewidentne ubytki ludnościowe dla miasta w wyniku ruchów migracyjnych. Zgodnie z projekcją długoterminową w migracyjnym ruchu wewnętrznym (tj. pomiędzy jednostkami administracyjnymi) miasto będzie ponosiło stałe ubytki chociaż szacuje się, że wielkość tych ubytków będzie się zmniejszała. Tczew nie pozostaje w tym zakresie odosobnioną jednostką, bowiem wyniki prognozy dla całego kraju przewidują dalszy znaczny napływ ludności na obszary podmiejskie położone wokół głównych ośrodków miejskich (postęp suburbanizacji).

* Dla roku 2015 brak jest danych dotyczących ruchu migracyjnego zagranicznego. Do wyliczenia salda migracji dla tego roku uwzględniono jedynie saldo migracji w ruchu wewnętrznym.

Rycina 16. Saldo migracji ogółem w mieście Tczewie i gminie Tczew w latach 2000-2024 z prognozą do roku 2060.

Źródło: *Ludność, Migracje wewnętrzne i zagraniczne*, Bank Danych Lokalnych, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl, 14.01.2026; *Prognoza ludności dla gmin na lata 2023-2060*, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl, 14.01.2026; opracowanie własne.

W tym samym czasie gmina Tczew odnotowuje wyraźnie dodatnie saldo migracji i odpowiednio w latach 2000-2009 wynosiło ono +92 osoby przeciętnie rocznie, w latach 2010-2019 przeciętnie rocznie +179 osób oraz w latach 2020-2024 przeciętnie rocznie +202 osoby. W przypadku gminy Tczew obserwuje się podobnie jak w mieście trend spadku salda migracji, które pozostaje jednak dodatnie i takie się utrzyma do roku 2060. Zgodnie z najnowszą prognozą wielkość salda migracji w gminie Tczew będzie utrzymywała się na podobnym poziomie, a wyjątkowa sytuacja zaznaczona dla lat 2027-2029 (związana z migracją Ukraińców), chociaż w mniejszym zakresie, została zaprojektowana jak dla miasta Tczewa oraz innych gmin w kraju.

Należy podkreślić, że w ostatnich latach aż 37% wszystkich wymeldowań z miasta Tczewa kieruje się do gminy Tczew. Ten strumień przesiedleń widoczny jest w wysokiej dynamice wzrostu ludności w miejscowościach strefy podmiejskiej, gdzie najszybsze tempo wzrostu ludności występuje w miejscowościach: Śliwiny (243,0), Rokitki (225,2), Lubiszewo Tczewskie (192,2), Dąbrówka Tczewska (142,2), Tczewskie Łąki (141,1), Bałdowo (125,7), Szczerbęcין (112,2), Stanisławie (111,2), Łukocin (110,1) i Czarlin (109,0). Ten odpływ migracyjny do sąsiednich miejscowości wiejskich to nie tylko utrata z reguły młodego potencjału demograficznego przez miasto, ale również ograniczenie wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych i od osób prawnych. Dodatkowo należy zaznaczyć, iż osoby migrujące z miasta Tczewa do strefy podmiejskiej w zasadzie nigdy nie utraciły kontaktu z miastem, utrzymują bowiem z nim kontakt poprzez codzienne dojazdy do pracy, dojazd do szkół, do placówek handlowych, obiektów kultury czy placówek służby zdrowia, ale niestety nie partycypują w kosztach ich utrzymania oraz utrzymania infrastruktury technicznej.

7.2 REKOMENDACJE

1. Rekomenduje się rozszerzenie granic administracyjnych miasta o miejscowości objęte wnioskiem, tj. Bałdowo, Czarlin, Czatkowy, Rokitki, Śliwiny, Tczewskie Łąki, Zajęczkowo, co przyczyni się do zwiększenia liczby mieszkańców miasta Tczewa o około 5,8 tys. osób. Obszary te stanowią atrakcyjne miejsca zamieszkania przede wszystkim dla osób młodych, relatywnie zamożnych, pozostających w wieku aktywności zawodowej i prokreacyjnej, w znacznej mierze wywodzących się z miasta Tczewa. Włączenie wskazanych miejscowości do granic administracyjnych miasta skutkowałoby wzrostem liczby mieszkańców miasta Tczewa o 5 849 osób. Taki kierunek działań przyczyniłby się do wyraźnego odmłodzenia struktury demograficznej miasta, poprawy jego struktur biologicznych oraz zmniejszenia obciążenia ekonomicznego ludności w wieku produkcyjnym. Jednocześnie nastąpiłoby wzrost aktywności zawodowej mieszkańców oraz wzmocnienie potencjału demograficznego lokalnego rynku pracy. Rozszerzenie granic administracyjnych miasta stanowiłoby także istotne narzędzie łagodzenia negatywnych skutków społeczno-gospodarczych wynikających z postępującego procesu starzenia się ludności miasta Tczewa. Dodatkowo pozwoliłoby na urealnienie i formalne uporządkowanie faktycznych powiązań funkcjonalnych miasta z obszarem podmiejskim, który już obecnie pozostaje z nim nierozzerwalnie związany w zakresie rynku pracy, mieszkalnictwa, edukacji, infrastruktury technicznej oraz usług publicznych. W dłuższej perspektywie działanie to mogłoby zwiększyć potencjał rozwojowy miasta, poprawić efektywność planowania przestrzennego oraz wzmocnić jego pozycję w strukturze osadniczej regionu.
2. Rekomenduje się kontynuowanie działań zmierzających do pozyskiwania nowych terenów rezydencjalnych, z uwzględnieniem zróżnicowanych typów i form zabudowy, tworzących atrakcyjną i konkurencyjną ofertę mieszkaniową, w szczególności skierowaną do ludzi młodych. Mieszkanie stanowi dobro podstawowe, niezbędne do prawidłowego funkcjonowania jednostki i rodziny w społeczeństwie, a jego dostępność w istotny sposób warunkuje stabilizację życiową mieszkańców. Posiadanie własnego lokalu mieszkalnego ma bezpośredni wpływ na kluczowe decyzje życiowe osób młodych, takie jak zawarcie związku małżeńskiego, zakładanie rodziny czy podejmowanie decyzji prokreacyjnych. W tym kontekście rozwój zasobów mieszkaniowych może stanowić jedno z najważniejszych narzędzi polityki prorodzinnej oraz czynnik sprzyjający zatrzymaniu młodych mieszkańców w mieście i ograniczeniu ich migracji do strefy podmiejskiej. Jednocześnie pozyskiwanie terenów rezydencjalnych stwarza możliwość rozwoju budownictwa mieszkaniowego dostosowanego do potrzeb osób starszych, w tym mieszkań bez barier architektonicznych oraz zabudowy o charakterze wspomagającym i międzypokoleniowym. Tego rodzaju inwestycje nie tylko przyczyniają się do rozwoju infrastruktury mieszkaniowej, lecz także umożliwiają tworzenie przestrzeni sprzyjających bezpieczeństwu, samodzielności i aktywnemu uczestnictwu seniorów w życiu społecznym. Kompleksowa natomiast polityka mieszkaniowa, oparta na zróżnicowanej ofercie rezydencjalnej, może w dłuższej perspektywie przyczynić się do poprawy struktury demograficznej miasta, wzmocnienia jego atrakcyjności osiedleńczej oraz podniesienia jakości życia mieszkańców wszystkich grup wiekowych.
3. Rekomenduje się podjęcie kompleksowych działań ukierunkowanych na zatrzymanie, a w dłuższej perspektywie także wzrost liczby mieszkańców miasta Tczewa. Kluczowym elementem tych działań powinno być systematyczne podnoszenie poziomu oraz jakości

życia, m.in. poprzez poprawę stanu środowiska przyrodniczego, zwiększenie dostępności i jakości miejskiego systemu komunikacyjnego, rewitalizację zdegradowanych obszarów miejskich oraz ożywienie i tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych. Istotne znaczenie ma również modernizacja istniejących zasobów mieszkaniowych oraz przygotowanie przez władze samorządowe atrakcyjnych i zróżnicowanych ofert zamieszkania, odpowiadających na potrzeby różnych grup społecznych.

4. Rekomenduje się pozyskanie nowych terenów rekreacyjno-wypoczynkowych, które mogłyby znacząco wzbogacić ofertę przestrzeni publicznych miasta Tczewa. Dobrym przykładem takiego działania byłoby włączenie w granice administracyjne podmiejskiej miejscowości Rokitki, która dzięki bogatym walorom przyrodniczym staje się nie tylko atrakcyjnym miejscem zamieszkania, ale daje możliwości stworzenia stref rekreacyjno-wypoczynkowych. Pozyskanie dodatkowych obszarów umożliwi stworzenie zróżnicowanych przestrzeni rekreacyjnych, obejmujących strefy zabaw dla dzieci, miejsca aktywności fizycznej dla osób dorosłych oraz przestrzenie przyjazne seniorom, zapewniające im komfort, bezpieczeństwo i sprzyjające integracji społecznej. Dodatkowo, rozwój terenów rekreacyjnych może przyczynić się do wzmocnienia atrakcyjności miasta jako miejsca do zamieszkania, wspierać zdrowy styl życia mieszkańców oraz stanowić impuls do zrównoważonego rozwoju przestrzennego.

8 SPIS TABEL

Tabela 1. Zmiany liczby ludności w mieście Tczewie w latach 2000-2024.....	7
Tabela 2. Zmiany liczby ludności w mieście Tczewie i gminie Tczew w latach 2000-2024.	8
Tabela 3. Dynamika zaludnienia w miejscowościach statystycznych położonych w gminie Tczew, sąsiadującej z miastem Tczewem w latach 2011-2021.....	10
Tabela 4. Prognoza demograficzna dla miasta Tczewa i gminy Tczew do roku 2060.....	12
Tabela 5. Struktura ludności miasta Tczewa i gminy Tczew według płci w latach 1999-2025 oraz scenariusz prognozy.	13
Tabela 6. Struktura ludności miasta Tczewa oraz gminy Tczew według biologicznych grup wieku w latach 1999-2024.....	15
Tabela 7. Prognozowana liczba ludności według biologicznych grup wieku w mieście Tczewie i gminie Tczew w latach 2025-2060.....	16
Tabela 8. Struktura ludności miasta Tczewa wg ekonomicznych grup wieku w latach 2002-2024 oraz scenariusz prognozy do 2060 r.	21
Tabela 9. Struktura ludności gminy Tczew wg ekonomicznych grup wieku w latach 2002-2024 oraz scenariusz prognozy do 2060 r.	22
Tabela 10. Zmiany w przyroście naturalnym w mieście Tczewie w latach 1999-2024 oraz scenariusz prognozy do 2060 r.	26
Tabela 11. Zmiany w przyroście naturalnym ludności w gminie Tczew w latach 1999-2024 oraz scenariusz prognozy do 2060 r.	29
Tabela 12. Struktura napływu ludności do miasta Tczewa na tle gminy Tczew w latach 2000-2024.....	32
Tabela 13. Struktura odpływu ludności z miasta Tczewa na tle gminy Tczew w latach 2000-2024.....	33
Tabela 14. Wymiana migracyjna miasta Tczewa z gminą ościenną Tczew w latach 2002-2024.....	34
Tabela 15. Kierunki migracyjne ludności na pobyt stały w mieście Tczewie w ruchu wewnętrznym w latach 2002-2024.	35
Tabela 16. Projekcja zmian demograficznych w mieście Tczewie po ewentualnym dołączeniu wnioskowanych terenów zintegrowanych funkcjonalnie z miastem.	39

9 SPIS RYCIN

Rycina 1. Zmiany liczby ludności w mieście Tczewie w latach 1946-2024.....	7
Rycina 2. Dynamika zmian zaludnienia w miejscowościach statystycznych gminy Tczew oraz w mieście Tczewie w okresie 2011-2021.	9
Rycina 3. Liczba ludności w miejscowościach gminy Tczew i w mieście Tczewie w 2021 r..	11
Rycina 4. Prognoza ludności w mieście Tczewie i gminie Tczew do 2060 r.	12
Rycina 5. Wskaźnik starzenia się demograficznego ludności miasta Tczewa (1999-2024)...	17
Rycina 6. Struktura wieku i płci mieszkańców miasta Tczewa i gminy Tczew w 2002 i 2024 r.	18
Rycina 7. Struktura wieku mieszkańców miasta Tczewa na tle wybranych miejscowości wiejskich położonych w sąsiedztwie miasta w 2021 r.....	19
Rycina 8. Ludność według ekonomicznych grup wieku w mieście Tczewie na tle wybranych miejscowości wiejskich położonych w sąsiedztwie miasta w 2021 r.	23
Rycina 9. Zmiany w strukturze wykształcenia mieszkańców miasta Tczewa i gminy Tczew w 2002 i 2021 r.	24
Rycina 10. Zmiany w składowych przyrostu naturalnego ludności miasta Tczewa i gminy Tczew w latach 1999-2024.	28
Rycina 11. Saldo migracji ogółem w mieście Tczewie i gminie Tczew w latach 2000-2024 z prognozą do roku 2060.....	36
Rycina 7.1. Dynamika zmian zaludnienia w miejscowościach statystycznych gminy Tczew oraz w mieście Tczewie w okresie 2011-2021.....	41
Rycina 7.2. Udział % ludności według biologicznych grup wieku w mieście Tczewie i gminie wiejskiej Tczew w 2024 r.	43
Rycina 7.3. Struktura wieku mieszkańców miasta Tczewa na tle wybranych miejscowości wiejskich położonych w sąsiedztwie miasta w 2021 r.....	44
Rycina 7.4. Ludność według ekonomicznych grup wieku w mieście Tczewie na tle wybranych miejscowości wiejskich położonych w sąsiedztwie miasta w 2021 r.	46
Rycina 7.5. Saldo migracji ogółem w mieście Tczewie i gminie Tczew w latach 2000-2024 z prognozą do roku 2060.....	49

10 BIBLIOGRAFIA

- Adamkiewicz T., 2018, Miejski transport zbiorowy i kolej regionalna w obsłudze małych miast na przykładzie Lęborka, *TTS Technika Transportu Szynowego*, 25,4: 43-47.
- Chojnicki, Z., Czyż, T. 2007, Rola kapitału ludzkiego w kształtowaniu gospodarki opartej na wiedzy w Polsce. *Przegląd Geograficzny* 79, 3-4, s.423-438.
- Gawryszewski A., 2005, Ludność Polski w XX wieku. Polska Akademia Nauk IGIPIZ, Monografie 5, Warszawa.
- Holzer J.Z., 2003, Demografia, PWE, Warszawa , s.164-165.
- Jażewicz I., 2011, Ruchliwość przestrzenna ludności woj. pomorskiego w okresie transformacji systemowej. [W:] M. Stanny (red.), *Przemiany demograficzno-społeczne na Pomorzu – ujęcie przestrzenne*. Wydawnictwo Uczelniane Politechniki Koszalińskiej, Koszalin, s. 131–141.
- Jażewicz I., 2020, Zasoby kapitału ludzkiego w Polsce północnej. Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy, 64: 135–149. <https://doi.org/10.15584/nsawg.2020.4.9>.
- Jażewicz I., 2021, Zmiany postaw prokreacyjnych na Pomorzu na przykładzie woj. zachodniopomorskiego. [W:] I. Jażewicz, M. Pacuk, M. Tarkowski (red.), *Warunki i czynniki rozwoju Pomorza – ludność i turystyka*. Regiony Nadmorskie, 29: 11–23.
- Jażewicz I., 2023, Uwarunkowania demograficzne i wybrane konsekwencje społeczne kurczenia się miast województwa zachodniopomorskiego, *Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy*, 76 (4/2023), s.179-198, DOI.10/15584nsawg.2023.4.92023.
- Jażewicz I., Szymańska W., 2024, Przemiany demograficzne na poziomie lokalnym w czasach niepewności. Przykład Pomorza. *Czasopismo Geograficzne*, 95(1): 31–47. <https://doi.org/10.12657/czageo-95-02>.
- Kociuba D., 2019, Zmiany granic administracyjnych miast w Polsce – efekty przestrzenne i społeczno-ekonomiczne. *Studia Miejskie*, 33, 99-113. DOI: 10.25167/sm.1253
- Kurek S., 2023, *Przestrzenny wymiar drugiego przejścia demograficznego w Europie, 2023*, Wydawnictwo UKEN, Kraków
- Rydz E., Jażewicz I., Szymańska W., 2018, Demograficzne czynniki starzenia się ludności miast województwa zachodniopomorskiego, [w:] S. Kurek, *Człowiek w przestrzeni, człowiek w gospodarce*. Księga Jubileuszowa dedykowana Profesorowi Zbigniewowi Długoszowi, Uniwersytet Pedagogiczny, Kraków, *Prace Monograficzne* 840, s. 57–74.
- Rydz E., Szymańska W., 2007, Waloryzacja przestrzeni miejskiej pod względem atrakcyjności mieszkaniowej i poczucia bezpieczeństwa średnich miast Pomorza, [w:] Madurowicz M. (red.), *Percepcja współczesnej przestrzeni miejskiej*, Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa, s. 331-341.
- Sobczak I., 1992, *Obraz demograficzny województw nadmorskich Polski w latach 1946-1990*. Wybrane liczby i tendencje rozwoju, Instytut Bałtycki, Gdańsk.
- Sytuacja demograficzna Polski – Raporty 2020 – 2021, Rządowa Rada Ludnościowa, Warszawa.
- Szmielińska-Pietraszek P., Szymańska W., 2008, Przestrzeń przemysłowa Szczecinka i Lęborka w układach regionalnych województwa pomorskiego i zachodniopomorskiego, [w:] Ziolo Z., Rachwał T. (red.), *Procesy transformacji układów przestrzennych przemysłu na tle zmieniającego się otoczenia*, *Prace Komisji Geografii Przemysłu*, nr 10, Warszawa-Kraków, s. 35-44.

Szmytkie R., 2019, Zmiany granic administracyjnych miast w Polsce w latach 1990-2017 i ich wpływ na wielkość zaludnienia. *Konwersatorium Wiedzy o Mieście*, 4(32), 19-34. <http://dx.doi.org/10.18778/2543-9421.04.02>.

Szymańska W., 2005, Touristic function an important sphere of development of medium size towns located in the Baltic region (illustrated by an example of Lębork), *Baltic Coastal Zone*, 9/2005, Słupsk, s. 169-177.

Szymańska W., 2006a, Funkcja turystyczna jako cel polityki miejskiej wybranych ośrodków Pomorza, [w:] Komornicki T., Podgórski Z. (red.), *Idee i praktyczny uniwersalizm geografii. Geografia społeczno-ekonomiczna. Dydaktyka, Dokumentacja Geograficzna*, IGiPZ PAN, Warszawa, nr 33, s. 250-256.

Szymańska W., 2006b, Formy zagospodarowania obszarów powojkowych na przykładach z Wałcza, Szczecinka i Lęborka, [w:] Jażdżewska I. (red.), *Nowe przestrzenie w mieście, ich organizacja i funkcje*, XIX *Konwersatorium Wiedzy o Mieście*, Łódź, s. 155-164.

Szymańska W., 2007a, Rozwój demograficzny miast średniej wielkości na tle przemian ludnościowych regionów nadmorskich (ze szczególnym uwzględnieniem Wałcza, Szczecinka i Lęborka), *Słupskie Prace Geograficzne*, Akademia Pomorska w Słupsku, Słupsk, nr 3, s. 55-72.

Szymańska W., 2007b, Segregacja ludności ubogiej w przestrzeni miejskiej na przykładzie Lęborka, Szczecinka i Wałcza, [w:] Kiniorska I., Sala S., *Rola geografii społeczno-ekonomicznej w badaniach regionalnych. Nauki geograficzne w badaniach regionalnych*, t. II, Instytut Geografii Akademii Świętokrzyskiej im. J. Kochanowskiego w Kielcach, Oddział Kielecki PTG, PTG, Kielce, s. 115-126.

Szymańska W., 2007c, Zróżnicowanie przestrzenne zamożności mieszkańców w średnich miastach regionów nadmorskich, [w:] Jażdżewska I. (red.), *Polska geografia osadnictwa. Dotychczasowy dorobek. Program badań*, XX *Konwersatorium Wiedzy o Mieście*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 197-210.

Szymańska W., 2008, Ruch wędrowniczy ludności Lęborka, Wałcza i Szczecinka, *Słupskie Prace Geograficzne*, Akademia Pomorska w Słupsku, Słupsk, nr 5, s. 29-41.

Szymańska W., 2011a, Społeczna przestrzeń w średnich miastach na Pomorzu (przykład Lęborka, Szczecinka i Wałcza), Akademia Pomorska w Słupsku, Słupsk, ss.164.

Szymańska W., 2011b, Instytucje i usługi w średnich miastach regionu nadmorskiego wobec procesu starzenia się ludności, [w:] Stanny M. (red.), *Przemiany demograficzno-społeczne na Pomorzu. Ujęcie przestrzenne*, Politechnika Koszalińska, Koszalin, Monografia, nr 197, s. 143-154.

Szymańska W., 2012, Demograficzne aspekty warunków mieszkaniowych ludności w miastach na Pomorzu, [w:] Szmielińska-Pietraszek P., Szymańska W. (red.), *Przemiany demograficzne Pomorza na przełomie wieków – ujęcie społeczne, ekonomiczne, przestrzenne*, Rządowa Rada Ludnościowa, Akademia Pomorska w Słupsku, Polskie Towarzystwo Demograficzne Oddział Środkowopomorski, II Kongres Demograficzny, Słupsk-Warszawa, s. 115-127.

Szymańska W., 2013, Formation of a new structure of socio-spatial differentiation in the towns of Pomerania: The case of three medium-sized towns, *Geographia Polonica*, Vol. 86, Issue 3, pp.199-217, <http://dx.doi.org/10.7163/GPol.2013.19>.

Szymańska W., 2018, Delimitacja strefy wpływów demograficznych na przykładzie byłych miast wojewódzkich w Polsce. *Space – Society – Economy*, 23, 7-28. <http://dx.doi.org/10.18778/1733-3180.23.01>

Szymańska W., 2023, Kierunki i natężenie migracji zagranicznych na pobyt stały w Polsce w latach 2019-2022. *Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna*, 67: 131-157. <https://doi.org/10.14746/rrpr.2023.67s.09>.